

CRÒNICA

A principis de març de 1919 morí ràpidament, víctima de la grip, En Martí Llisà, el qual servia de porter a la BIBLIOTECA des de les darreries de l'any 1913. Després d'haver pres part en sos primers treballs d'organització, va veure-la inaugurar, i no va perdre mai l'entusiasme optimista i abnegat per la modesta tasca que li era encomanada.

Descansi en pau el fidel servidor.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA : ESTADÍSTICA DE 1918 i 1919 : Llibres entrats. — El total de llibres registrats el 31 de desembre de 1919 pujava a 58,008. L'augment ha estat de 6,066 obres en 1918 i de 5,611 en 1919, de les quals 1,731 i 2,067, respectivament, eren fullets. S'ha de fer observar que l'inventari de la llibreria Sagarra no ha finit encara, i que està igualment pendent de registre la donació de la senyora vídua Borràs, per impossibilitat material de fer-ho definitivament abans d'haver donat entrada als fons ingressats amb anterioritat. Per tant, per als efectes estadístics figuraran com entrats en 1920.

El detall de les obres entrades, és el següent:

<i>Llibres :</i>	Any 1918		Any 1919	
	Obres	Volums	Obres	Volums
Donatius.	2,046	3,035	2,837	4,969
Canvis.	275	708	117	139
Compra	2,014	2,775	889	1,421
Total	4,335	6,518	3,843	6,529

<i>Fulletts :</i>	Any 1918		Any 1919	
	Obres	Fascicles	Obres	Fascicles
Donatius.	1,417	2,100	1,476	1,740
Canvis.	100	201	78	95
Compra	214	289	214	232
Total	1,731	2,590	1,768	2,067

Vegeu la comparació d'aquest resultat amb el de 1917:

	1917	1918	1919
Donatius	2,189	3,463	4,313 obres
Canvis.	765	375	195 »
Compra	3,762	2,228	1,103 »
Total.	6,716	6,066	5,611 obres

L'augment de preu dels llibres, no compensat del tot amb el desmèrit de les monedes estrangeres, i el ròssec de pagaments que corresponien a adquisicions extraordinàries dels anys anteriors, expliquen la baixa anotada de les entrades per compra.

Entre els donadors més importants hi ha els següents:

Any 1918:

	Vols.		Vols.
Acadèmia de Ciències Mèdiques	1	Càmera Oficial del Libro	1
Academia Española, Real	1	Cambra de Comerç de Bilbao	2
Acció Popular	9	Cambra de Comerç i Navegació de Barcelona	4
Aguiló, I.	3	Campos Munilla, M. de	3
Allende Salazar, J.	1	Capdevila, J.	1
Almarche Vázquez, J.	2	Casadesús J.	1
Alós, R. d'	4	Castellà, G.	1
Alujas, M.	11	Centre Excursionista de Catalunya	4
Anglade, J.	1	Chia, M.	1
Aragó, Mn. R.	1	Col·legi Sant Ignasi (Sarrià)	55
Arañó, C.	275	Colubí, J. M.	1
Arco, R. del	1	Comas Llaberia, C.	
Argamasilla, J.	1	Comisaria Regia del Turismo	2
Arpa, S.	4	Consulat de Bèlgica	21
Arús, J.	1	Consultorio de Cirugia	1
Asociación de los Amigos del Libro	1	Costa, vídua de Balaguer, C.	4
Avenç, Llibreria L'	48	Coy Cotonat, A.	2
Bailey Hurst, Mr.	1	Culí Verdaguer, F.	3
Balparda, G.	1	Cusí, R.	1
Balvey, T.	3	Dalmases, J. M. de	1
Barucci, C.	1	Danés Torras, D.	1
Bas, J.	1	Diputació de Barcelona	11
Bassedà, J.	1	Direcció General d'Agricultura	6
Batlle, J.	1	Domènech Palet	1
Baxarias, B.	53	Dofia Marina, Comte de	1
Bendir, E.	4	Duran Ventosa, L.	1
Bertran Pijoan, L.	4	Escena Catalana, L'	1
Biblioteca Nacional de Madrid	7	Escola d'Alts Estudis Comercials	1
Bofill Matas, J.	1	Escola Industrial de Vilanova i Geltrú	1
Bonavia, S.	2	Esteve, M.	1
Bonilla San Martín, A.	6	Farran Mayoral, J.	2
Bonsoms, I.	1		
Bosch Gimpera, P.	3		
Brocà, G. M. de	1		
Brossa, J.	2		

	Vols.		Vols.
Faura, M.	13	Nadal de Mariezcurrena, A.	1
Ferraté, J.	1	Novelles, A.	1
Folch Pagès, S.	1	Oliveras Massó, C.	1
Foment de Pietat Catalana	1	Omar Gelpí, M.	1
Fonts, J.	1	Ors, E. d'	1
Fornell, J.	89	Palau, A.	1
Gil, M.	1	Pérez Mayol, B.	1
Givanel Mas, J.	25	Planas, M.	2
Giner de los Rios, A.	9	Pons Umbert, A.	1
Golferichs, M.	60	Puig Alfonso, F.	53
Guasch, J.	8	Puig Cadafalch, J.	21
Gudiol Cunill, J.	50	Pujol, A.	1
Guebhard, A.	23	Puntí Collell, J.	1
Guiard Larrauri, T.	1	Quer, F.	1
Gutiérrez del Caño, M.	1	Representación del Esta-	
Haas, F.	2	do en el Arrendamiento	
Homs, E.	2	de Tabacos	4
Hospital de la Santa Creu	1	Riba, C.	1
Institució Catalana d'His-		Ribera, J.	14
tòria Natural	1	Ribera, R.	2
Institut de Cultura per		Rissmann	1
la Dona	2	Riu Dalmau, F.	1
Instituto Agrícola Cata-		Rocafort	3
lán de San Isidro	1	Roig, M.	1
Ivars, A.	2	Roig Puñed, J.	6
Janer, L.	3	Romafà, Baró de	8
Lectura popular	1	Rubió Lluch, A.	25
Lespinasse, L. N.	1	Salvat Papasseit, J.	1
Lifán Heredia, J.	9	San Miguel de la Cámara, M.	4
Llongueras, J.	1	Sarret, J.	1
Llorens de Serra, S.	1	Sarrià, Jesús de	1
Macià, J. M.	23	Schneider, P.	
Maluquer, J.	1	Segalà, L.	48
Mancomunitat de Catalunya	10	Serra Boldú, V.	13
Manich, F.	52	Simon, J.	7
Marcet, J.	3	Smith, I.	283
March, J. M.	1	Societat Geogràfica de Bar-	
Martí Monteys, A.	1	celona	61
Martinell, C.	1	Subirana, E.	60
Martínez Martínez, M.	2	Terradas, E.	19
Martorell, F.	3	Terradas, J.	8
Maspons Anglasell	2	Teverga, J.	1
Massó Torrents, J.	1	Torres Carreras, R.	1
Mensajero del Corazón de		Ubach, B.	1
Jesús, El	20	Valls Taberner, F.	2
Millàs Raurell, J.	2	Vellvé Cusidó, J.	1
Miquel Planas, R.	2	Verdaguer Callís, Vda. de	361
Miret Sans, J.	1	Verdaguer, Llibreria	20
Monegal Nogués, T.	1	Viada, M.	1
Morales Pareja, M.	1	Vilanova, R. de	4
Museu de Vich	1	Vilar, E. H. del	1
Museu Martorell	1	Viura, X.	1
Muyden, A. van	1	Vives Balaguer, P.	8
Nadal Mallol, H.	1	Wilson, Baronesa de	1

Any 1919:

	Vols.		Vols.
Acció Catalana	1	Centre Excursionista de la	
Aguilar-Amat, J. B. d'	1	Comarca de Bages	1
Ajuntament de Barcelona	17	Centre Excursionista de	
Albareda, Anselm M. ^a	1	Catalunya	2
Almera, J.	42	Col·legi d'Advocats	7
Alós, R. d'	3	Colomines Roca, J.	1
Altura Pujada, J.	1	Comité Lituanien	8
Alujas Bros, M.	11	Consistori dels Jochs Flo-	
Alvarez de Toledo, R.	1	rals de Barcelona	1
Aranzadi, T.	4	Consulat de Sèrbia	1
Arañó, C.	32	Corominas, P.	2
Armengol, J. M. ^a	9	Cortès Lladó, A.	1
Artigas Amat,	17	Costa, vidua de Bala-	
Arús, J.	2	guer, C.	4
Asociación de Arquitec-		Crescini, V.	2
tos de Cataluña	1	Díaz, E.	1
Associació general de Met-		Diputació provincial	4
ges de Llengua catalana	1	Direcció Instrucció públi-	
Associació Protectora de		ca de la Mancomunitat	1
l'Ensenyança Catalana	1	Duran Sanpere, A.	2
Ayneto, J.	1	Falguera, A. de	1
Ballester Castello	1	Folch Pagès, S.	1
Baltà, M. A.	1	Folguera, Hereus de Joa-	
Benavent, P.	1	quim, 2 vols., i diverses	
Bertran, M. ¹ J.	2	publicacions periòdiques	
Biblioteca Apostòlica Va-		Forés Ventura, M.	1
ticana	1	Francisco Maymó, C. (he-	
Bofill, A.	1	reus)	252
Bofill Matas, Srta. C. M. ^a	1	Espona, J.	1
Bofill Pichot, J.	38	Galeríes Layetanes	1
Bonavia, S.	1	Gálvez, J., cònsol del Perú	10
Bonilla San Martín, A.	23	Gibert Olivé, A. M. ^a	1
Bosch Gimpera, P.	1	Girona, J.	1
Bosch, Llibreria	2	Givanel Mas, J.	18
Bruner Prieto, F.	1	Golferichs, M.	1
Brunet, G.	1	Haas, F.	1
Cámara de Comercio de		Hennes, H.	3
Bilbao	1	Hernández Sanz, F.	1
Cámara de Comercio de		Homs, E.	1
Gerona	1	Institut d'Orientació Pro-	
Cámara Mutua de la Pro-		fessional	1
piedad	32	Instituto General y Téc-	
Cámara Oficial de Co-		nico de Lérida	1
mercio	1	Janini Janini, R.	1
Cambra de Comerç i Na-		Junta de Ciències Na-	
vegació	1	turals	1
Cambó, F.	1	Junta del Puerto de Bar-	
Caputxins de Sarrià, PP.	36	celona	1
Carner, J.	1	Junta Superior de Ex-	
Casal Català	1	cavaciones	1
Cases Provincials de Ca-		Latour, A.	1
ritat i de Maternitat	1	Lecea Navas, J.	1
Castellà Raich, G.	5	Llorente, T.	1

	Vols.		Vols.
Lopez-Picó, J. M.	5	Roig Roqué, J.	5
Maluquer, J.	3	Rossell, J. M. ^a	1
Mancomunitat de Catalunya	188	Rubió Lluch, A.	11
Mañé, vídua de Many, C.	111	Rucabado Comerma, R.	1
Marín López, F.	1	Ruiz, F.	1
Martí, E.	1	San Miguel de la Cá- mara, M.	1
Martí Julià, Vda.	15	Sarria, J. de	1
Martínez Martínez, M.	1	Sarthou Carreres, C.	1
Martorell, Bernardí	108	Schneider, P.	1
Martorell, J.	1	Secretaria de Industria y Comercio (México)	1
Maseras, A.	3	Segalà, L.	28
Maspons, F. de P.	3	Serra Sulé, J.	1
Mensajero de Bilbao	5	Société Préhistorique Fran- çaise	73
Milà Pi, J.	1	Soldevila, F.	1
Miquel Planas, R.	3	Soler Terol, L.	1
Mir, R. M.	1	Subirana, E.	40
Miret Sans, J.	1	Suñé Medan, L.	2
Moles, E.	8	Tassara González, J. M. ^a	1
Monner Sans, R.	10	Terradas, E.	6
Moragas Gracia, M.	53	Terradas, J.	23
Nonell Comas, J.	1	Tettamancy Gastón, F.	1
Nubiola, P.	1	Torroja, E.	16
Oficina d'Estudis Jurídics	1	Ubach, B.	1
Oliva, V.	20	Universidad Nacional de la Plata	1
Palmes, F.	2	Universitat de Barcelona	1
Parodi, E. G.	1	Vacas Galindo, E.	1
Pou Martí, Josep M. ^a	1	Vallès, E.	2
Prat de la Riba, Vda.	2	Valls Taberner, F.	6
Puig Cadafalch, J.	20	Vila Miquel, E.	1
Quer, F.	1	Vilaseca, J.	1
Riba, S. de	5	Westermann, Prof.	5
Rius Vidal, A.	25		
Rivarola, R.	1		
Roig Puñed, J.	5		

DONATIU JOAN TERRADAS. — Aquest entusiasta recercador de curiositats, ha fet generós donatiu, en els darrers anys, a la BIBLIOTECA, d'una nombrosa col·lecció de llibres i opuscles, relatiu principalment als moviments socials i polítics de Catalunya, recollida incansablement en les parades de llibres vells de Barcelona, en les que apareixen no poques sorpreses. Mereixen també menció especial les estampes i gravats, mapes i plànols, alguns del segle XVIII. Moltes vegades les seves recerques s'han estès a documentació manuscrita del segle passat, la qual va ingressant en el lloc corresponent del nostre arxiu.

DONATIU ROIG I ROQUÉ. — Els hereus d'aquest malaguanyat bibliògraf, ens han donat en memòria seva i compliment sa voluntat, el primer número dels tiratges en paper Japó de les seves publicacions sobre En Milà i Fontanals (*Obres catalanes den M. Milà y Fontanals*, Barcelona, 1908, i *Bibliografia M. Milà i Fontanals*, Barcelona, 1913) i algunes relíquies de la biblioteca del mestre, la qual anà a parar en sa major partida,

com és sabut, al Seminari de la nostra ciutat. S'han de senyalar especialment, entre elles, l'exemplar del *Romancerillo* que En Milà usava, ple de notes i correccions autògrafes, i un de *La Garba Montanyesa* (Vich, 1879), amb la següent dedicatòria en vers de Mn. Jacint Verdaguer:

«A D. Manuel Milà y Fontanals:

Un pagés de Riudeperes
pel correu de Vilafranca
de les messes d'aquest any
li'n remet aquesta garba,
de camps d'altres es lo gra
mes del camp seu es la palla.

Jacinto Verdaguer, Pbre.»

Forma també part d'aquesta donació una col·lecció de cartes relatives a la nova edició de les obres d'En Milà i Fontanals que En Roig i Roqué projectava, entre les quals n'hi ha nou del Dr. Torras i Bages, i una del Sr. R. Menéndez Pidal.

DONATIU G. M. DE BROCA. — El savi juriconsult català, vice-president que fou de la Secció Històrico-Arqueològica de l'I. d'E. C., disposà en testament que la seva biblioteca fos remesa al Col·legi d'Advocats de Barcelona, del qual havia estat degà, amb la condició que les obres que ja figuressin en les seves col·leccions passessin a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Aquesta clàusula testamentària fou executada pel Sr. D. Fèlix de Brocà, germà del finat, havent ingressat en la nostra llibreria 281 volums procedents de la del Sr. G. M. de Brocà.

DONATIU M. VERDAGUER CALLÍS. — La Sra. D.ª Francisca Bonnemaison, Vda. de Verdaguer i Callís, va tenir la gentilesa d'oferir en 1918 a la nostra BIBLIOTECA bona part dels llibres del seu difunt espòs. Formen un total d'uns 400 volums, amb ex-libris del propietari, especialitzats principalment en temes de política i administració. Sovintegen les obres angleses. No hi manquen tampoc les obres d'història catalana, de dret i de literatures estrangeres. Junt amb aquests llibres, va rebre la BIBLIOTECA una copiosa col·lecció d'articles de periòdics, nacionals i estrangers, retallats i enganxats formant *dosiers* per a llur millor consulta i aprofitament. Formen tretze lligalls, del següent títol: De la llengua catalana. — Catalanista. — Catalanisme. — Regionalisme. — Catalunya. — Espanya. — Lerrouxisme. — Moviment regionalista (Alemanya, Àustria-Hongria, França). — Moviment autonomista estranger. — Estranger (Socialisme; Nacionalisme; Autonomisme; Patriotisme). — Estranger (Regionalisme; Nacionalisme). — Socialisme. — Qüestions econòmiques.

LA BIBLIOTECA DE D. FERRAN DE SAGARRA I DE SISCAR. — L'any 1919 ha ingressat en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA la col·lecció de l'il·lustre historiador i sigil·lògraf català, el qual l'ha cedida generosament reservant-se sols en vida una petita part consistent en monografies de sigil·lografia per poder continuar la seva obra *Els Segells Catalans*, i obres d'història de Catalunya més directament relacionades amb els seus treballs històrics. Aquesta biblioteca, iniciada pels avantpassats del donador, ha estat sobretot obra seva.

En publicar-se aquest número del BUTLLETÍ s'haurà quasi acabat ja la feina d'inventariar i catalogar els llibres que formen la part cedida a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Fins al 31 de desembre de 1919 s'havien registrat 1,442 llibres, amb un conjunt de 2,697 volums, i 1,658 fascicles i fullets.

Hi abunden sovint amb gracioses relligadures franceses les obres d'història i geografia, de literatura, d'agricultura i zootècnia i religió. És particularment interessant la col·lecció d'il·lustracions, premsa catalana, *magazines* i almanacs, i un recull nombrosíssim d'opuscles de política nacionalista catalana, carlisme i de política en general, estampats a Catalunya, que resulta un gran reforç a la col·lecció iniciada per l'Andreu, completada i cedida per En Bonsoms i augmentada entre altres per la col·lecció Dalmases (BUTLLETÍ, III, 29). A tot això s'afegeixen cap a unes seixanta carpetes plenes de fulles volants, peces de teatre, romansos, goigs, gravats, etc. En aquest BUTLLETÍ descrivim més a la menuda les peces cabdals de la biblioteca Sagarra; els manuscrits, incunables, gòtics i altres edicions rares. Tots els llibres cedits pel Sr. Sagarra porten un senzill ex-libris, fet a posta per a distingir-los per la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, portant l'escut del que en fou son propietari. Ha estat concebut pel dibuixant Sr. Joan Carrera. El nom del generós donador figurarà aviat en la làpida de la Sala de Lectura, per acord del Patronat de la BIBLIOTECA.

DONATIU EMILI TARRÉ. — A l'edat d'una seixantena d'anys, a Barcelona, on havia nascut, va finir el dia 17 de juliol de 1918, aquest exemplar patrici que fou N'Emili Tarré i Tarré. Havent ocupat una bona part de la vida en estudis i viatges, la seva miopia va deixar-lo un xic reclòs, tenint una marcada predilecció a la literatura, i enfocant des de molt jove la seva afecció cap a l'ornitologia, formà una col·lecció important dels ocells de Catalunya que, en morir, va deixar als Museus de la ciutat. A totes les coses i les diverses iniciatives d'aspecte catalanista que es fessin a Barcelona s'enllestia de prestar el seu concurs desinteressat, però sempre segellat per les seves humilitat i delicadesa que li feren peculiars. Havia estat soci fundador del Centre Excursionista, de l'Ateneu i de l'Orfeó Català, president de la Institució Catalana d'Història Natural, de la Societat Protectora dels Animals i de les Plantes de Catalunya i de la Comissió Protectora dels Ocells. És autor del llibre *Els Aucells més útils a l'Agricultura* i dels fascicles titulats *Nostres Bèsties*, dedicats principalment a aixecar alguns animals menyspreuats. Sense això, havia tramès comunicacions a diverses societats i publicat també poesies en revistes catalanes. Sota aquest aspecte literari té dos llibres de poesies i un poema, *El Sahara*, en el qual s'observa la seva doble disposició de poeta i de naturalista, endevinant-se el seu temperament dolç i bondadós.

Ha llegat a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA tots els seus llibres. Els havia anat reunint tot el llarg de la seva vida, i aquesta seva llibreria ens ensenya a conèixer l'home. Com a resultat dels seus viatges va esser un àvid lector de literatura francesa, i sobretot de l'anglesa: de les obres de pensadors i poetes anglesos n'hi ha una selecció nombrosa, així com les lletres franceses antigues i modernes hi estan ben representades. No cal dir que en la biblioteca Tarré s'hi troben també les obres principals publicades en català, sempre en bons exemplars. Les obres d'ornitologia, que era manifestament la seva especialitat predilecta, font inestroncable de coneixença, són notables. Tots els volums, en nombre de sis cents cinquanta sis, que provenen del fons Emili Tarré, han entrat a

la BIBLIOTECA en un admirable estat de perfecció i tots ben relligats : en això sol es veu la cura del que en fou posseïdor i ens plavem a imaginar les dolces estones de repòs que, àdhuc en els seus darrers dies, degué passar l'excel·lent Emili Tarré, entre els seus llibres i els seus ocells. — J. M. T.

DONATIU VÍDUA BORRÀS. — D.ª Angela Sors, vídua de Borràs, noble dama que sentí sempre viu interès per les obres de cultura, i morí, jove encara, a Pedralbes, en el monacal i artístic redós del «Conventet», que s'esforçava en embellir, va cedir a la BIBLIOTECA la rica llibreria del seu difunt espòs, junt amb una deixa de 25,000 pessetes, perquè fos degudament instal·lada en sala a part. Ja parlarem més detingudament d'aquest ric present en el pròxim BUTLLETÍ, per no haver estat possible encara a aquestes hores fer-ne l'inventari total. S'està ja treballant en l'habilitació de la Sala Borràs. La Biblioteca és variadíssima d'aspecte, si bé hi predominen els llibres d'història i medicina. Sigui recordat ací el nom de la generosa donadora, com serà també perpetuat en la làpida que presideix la Sala de Lectura.

ESTADÍSTICA DE LECTORS:

	1917	1918	1919
Noves targetes d'admissió	1,367	1,006	1,297
Targetes d'admissió renovades	1,367	1,397	1,366
Lectors que han utilitzat la BIBLIOTECA	2,734	2,403	2,663
Assistències ocasionades pels lectors	28,874	27,438	31,518
Promedi d'assistència per lector	10'506	11'418	11'407

Taula comparativa per mesos dels lectors:

	1917	1918	1919
Gener	2,828	3,625	3,273
Febrer	2,382	2,841	3,216
Març	2,892	2,474	2,361
Abril	1,872	2,612	2,373
Maig	2,488	2,378	3,344
Juny	2,009	2,303	2,383
Juliol	1,755	1,990	2,193
Agost	1,624	1,303	1,187
Setembre	2,223	2,105	1,876
Octubre	3,501	1,283	3,501
Novembre	3,352	1,942	3,376
Desembre	2,543	2,582	2,435
	28,874	27,438	31,518

La BIBLIOTECA ha estat oberta els dies de consuetud, essent tancada als matins, com els altres anys, durant el mes d'agost. En 1918, la passa gripal que tan fortament es sentí a Barcelona, obligà a tancar la BIBLIOTECA l'última quinzena d'octubre, ocasionant una baixa en els lectors que s'observa clarament en l'estadística anterior. En 1915 utilitzaren la BIBLIOTECA 14,282 lectors, mentre que en 1919 foren 31,518. Són prou eloqüents aquestes xifres per a demostrar el rendiment cada any major de la nostra

institució. Durant l'hivern i en el mes de maig, aquest últim per raó dels exàmens, la Sala de Lectura és totalment insuficient, essent molts els lectors que han d'entornar-se per manca de seient. L'estretor dels magatzems obligant a habilitar sales cada dia més allunyades de la de lectura, dificulta també fatigosament el servei.

LLIBRES LLEGITS.

	1917	1918	1919
Gener	830	1,882	2,121
Febrer	819	1,269	2,018
Març	907	1,218	1,431
Abril	727	1,428	1,515
Maig	885	1,311	1,551
Juny	721	1,516	1,066
Juliol	895	1,626	1,105
Agost	377	749	687
Setembre	931	1,239	1,016
Octubre	1,182	711	1,873
Novembre	1,203	1,234	2,086
Desembre	1,366	1,490	1,489
	10,843	15,673	17,958

No es compten en aquesta estadística les obres de la Biblioteca de mà, que són consultades lliurement pels lectors, sense omplir butlletí de demanda.

Distribuïts per matèries, els llibres s'agrupen en la forma següent:

	1917	1918	1919
Obres generals	318	426	485
Filosofia	710	815	722
Religió	311	505	395
Dret i Ciències socials	1,086	1,267	1,489
Filologia	572	779	649
Ciències pures	2,114	2,795	2,975
Ciències aplicades	2,038	3,704	5,301
Belles Arts	818	1,316	1,682
Literatura	1,870	2,659	2,279
Història i Geografia	1,006	1,407	1,981

Ordre de preferència de les obres demanades:

	1917	1918	1919
Obres generals	9. ^a lloc	10. ^a lloc	9. ^a lloc
Filosofia	7. ^a »	7. ^a »	7. ^a »
Religió	10. ^a »	9. ^a »	10. ^a »
Dret i Ciències socials	4. ^a »	6. ^a »	6. ^a »
Filologia	8. ^a »	8. ^a »	8. ^a »

	1917	1918	1919
Ciències pures	1. ^r lloc	2. ⁿ lloc	2. ⁿ lloc
Ciències aplicades	2. ⁿ »	1. ^r »	1. ^r »
Belles Arts	6. ^d »	5. ^d »	5. ^d »
Literatura	3. ^r »	3. ^r »	3. ^r »
Història i Geografia	5. ^d »	4. ^t »	4. ^t »

SERVEI DE PRÉSTEC.

Lectors inscrits			Llibres deixats		
1917	1918	1919	1917	1918	1919
179	146	233	1,605	2,180	3,157

Estadística per mesos de llibres deixats:

	1917	1918	1919
Gener	55	211	292
Febrer	61	205	351
Març	147	160	254
Abril	87	221	303
Maig	200	195	319
Juny	109	162	235
Juliol	135	218	252
Agost	104	159	187
Setembre	132	141	172
Octubre	185	147	242
Novembre	173	162	290
Desembre	217	199	260

Estadística per matèries:

	1917	1918	1919
Obres generals	26	26	22
Filosofia	122	99	126
Religió	44	104	194
Dret i Ciències socials	116	201	228
Filologia	52	72	105
Ciències pures	279	341	551
Ciències aplicades	349	534	600
Belles Arts	115	148	252
Literatura	305	431	631
Història i Geografia	197	224	448

CATALOGACIÓ. — Per aquesta oficina s'han redactat en els dos anys passats les cèdules següents:

	1918	1919
Cèdules matrius	7,338	5,443
Cèdules de referència	9,791	4,576

S'han incorporat, demés, als catàlegs, en 1918 i 1919, 367 i 298 volums de revistes i continuacions.

Obres noves posades en els catàlegs a la disposició dels lectors:

En 1918 : 5,674

En 1919 : 5,505

Es distribueixen per matèries en la forma següent:

	1917	1918	1919
Obres generals	210	207	189
Filosofia	230	254	169
Religió.	485	519	545
Dret i Ciències socials	648	716	1,067
Filologia	255	131	140
Ciències pures	811	793	557
Ciències aplicades	959	1,056	566
Belles Arts	669	656	425
Literatura	1,007	720	1,212
Història i Geografia	556	622	635

Cèdules de referència de matèries intercalades en . . . 1918 : 1,238

Cèdules de referència de matèries intercalades en . . . 1919 : 931

CATÀLEG GENERAL DE LES BIBLIOTEQUES DE BARCELONA. — En abril de 1919 va començar la nostra BIBLIOTECA a organitzar un catàleg central dels llibres conservats en les altres de Barcelona. No hem d'insistir sobre els seus avantatges. Posat en cedularis a la disposició dels lectors de la nostra BIBLIOTECA, constitueix ja des d'ara un instrument utilíssim de treball, que va augmentant de valor de dia en dia. Al mateix temps és una guia segura per evitar-nos inútils adquisicions dels llibres que, no essent de consulta constant, és suficient que existeixin en una biblioteca accessible de la nostra ciutat. Hem d'anar a aconseguir el préstec recíproc entre elles, i el primer pas per a fer-lo possible és l'organització d'un registre central que ha de constituir el nirvi de la futura *Zentralstelle* de les biblioteques catalanes. Per de prompte, ens limitem a fer el catàleg alfabètic de les de la nostra ciutat, i després anirem estenent el servei a les de la resta de Catalunya. Les cèdules es fan otes segons el mateix patró i d'acord amb les mateixes instruccions que regeixen a l'oficina de catalogació de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Cada cèdula porta una sigla indicadora de la biblioteca on el llibre existeix, i la signatura, quan és possible donar-la. Periòdicament s'aniran incorporant les successives adquisicions. Les cèdules aplegades en el catàleg fins al 31 de desembre, pugen a 20,530, corresponents a les següents biblioteques. Indiquem les sigles indicadores del nom de cada una:

Museu del Parc	MP.
Consell de Pedagogia	CP.
Acadèmia de Belles Arts	ABA.
Servei de Telèfons de la Mancomunitat	TM.

Fig. 28. — Cambra de treball i biblioteca de l'Excm. Sr. D. Enric Prat de la Ribà

Fig. 29. — Ex-libris amb què distingeix la Biblioteca de Catalunya els llibres Prat de la Riba

Museu Social	MS.
Col·legi d'Advocats.	CA.
Centre Excursionista de Catalunya	CE.
Cambra de Comerç	CC.
Escola d'Arquitectura	EA.

RELLIGATGE. — En 1918 es relligaren 3,182 volums, i en 1919 1,176, important, respectivament, la quantitat gastada en aquest concepte 10,538'95 i 8,785'65 pessetes, respectivament.

CATALOGACIÓ DE LA COL·LECCIÓ BONSONS DE FULLETS REFERENTS A CATALUNYA. — L'any 1919 s'ha començat la catalogació d'aquesta rica col·lecció. Formant-ne el donatiu Bonsoms el nucli principal, s'hi afegeixen tots els impresos del mateix caràcter que figuren a la BIBLIOTECA com procedents d'altres adquisicions. Aquest catàleg es fa amb el propòsit de publicar-lo un cop sigui terminat, per a posar ràpidament en circulació un material tan nombrós com difícil d'obtenir aplegat i ric d'interès per a la història de Catalunya en tots sos aspectes, des dels primers temps de la impremta fins als nostres dies.

El criteri que s'ha seguit per a la catalogació és el cronològic; és el que ha semblat més adequat al caràcter d'un inventari que ha de posar en valor documents d'interès preponderantment històric. Si el fullet porta data d'impressió, aquesta és la que compta per a l'ordenació. No s'ha d'oblidar que fem un catàleg bibliogràfic i l'any d'impressió no s'ha de sacrificar en una obra d'aquesta classe en benefici de la data del document o del fet al qual es refereix. Per altra banda, tota aquesta literatura volandera, es publicava sempre o quasi sempre a poca distància dels acontereiments a què al·ludia, i es té la seguretat que aquest criteri no ha de desconjuntar la producció homogènia pel contingut. Si el fullet no té data d'impressió, però pot endevinar-se del context, se la posa entre []. Si això tampoc és possible, s'acut a la data del document, la qual es posa de lletra cursiva encapçalant, com les altres, la nota bibliogràfica. Aquest és el cas que es presenta comunament en les impressions d'edictes, bàndols, crides, etc. Si el document tampoc porta data, es procura trobar-la en l'estudi del text, escrivint-se, també en cursiva, però entre []. Són molt pocs els impresos que han resultat fins ara irreductibles, i segurament llur nombre disminuirà encara en poder disposar del total de les cèdules, amb la consegüent major facilitat de comparació. Donem amb tot detall i escurpulositat bibliogràfica el títol complet tret de la portada, o bé, si aquesta falta, de l'epígraf que encapçala el document. En les crides i edictes públics, que solen començar pel nom i títols honorífics de l'autoritat que els publicava, els fem precedir d'un breu resum de l'objecte del document, entre []. Per a fer més fàcil la identificació, donem també sempre les primeres paraules del text. La col·lecció va ordenada per números correlatius, als quals fa referència cada cèdula.

Les cèdules d'aquesta col·lecció redactades fins a fi d'any, són 980.

CATALOGACIÓ DE LA BIBLIOTECA PRAT DE LA RIBA. — L'any 1918 va terminar-se la seva catalogació. Comprèn 1,428 obres, formant un total de 1,811 volums. Abans de portar-los a la nostra BIBLIOTECA i de buidar els prestatges on els tenia en vida el seu inoblidable posseïdor, es tregueren fotografies de la seva cambra de treball, per a conservar-ne el record (fig. 28).

Els llibres han estat distingits amb un ex-libris a l'aiguafort fet pel dibuixant senyor J. Canyellas (fig. 29). Han estat col·locats tots junts en uns prestatges tancats en la mateixa sala on es conserva una selecció de la llibreria Verdaguer, constituïda per les obres avalorades amb dedicatòries autògrafes, o que poden considerar-se com fons que utilitzà en documentar-se per a escriure sos poemes.

Entre els exemplars de valor bibliogràfic de la col·lecció Prat de la Riba, cal esmentar els següents:

Prat de la Riba : *Ley jurídica de la Industria*. Relligadura dibuixada per J. Figuerola, amb el retrat de l'autor pirogravat al pla, en cuir repujat i incisat. (Vegeu *Bibliofilia*, II, 368 a.)

Dafnis y Cloe. Trad. Miquel i Planas. Exemplar en paper de fil, amb relligadura projectada per J. Figuerola, amb una al·legoria pirogravada. (Vegeu *Bibliofilia*, II, 376 a.)

Documents referents a la immediata realització d'obres públiques de caràcter extraordinari. 1910. Relligadura en pell valenciana.

El Gènesi. Trad. de Mn. Frederic Clascar. Exemplar en paper Japó, amb dedicatòria policromada. Relligadura en cuir. La Biblioteca en posseïa un altre exemplar amb el mateix paper, donat pel traductor, però contenint impresa la dedicatòria al senyor Prat de la Riba, la qual no figura en l'edició ordinària.

ADQUISICIÓ DE MANUSCRITS : Donatius :

705. *Formulari del art de notaria*. Segle XVIII. Català, procedent de la Seu d'Urgell.

Del Sr. Baró de Romañà.

712. *Comedia de la Mare de Deu de les Sogues*, composta per lo Rvnt. Dr. Joseph Roig, prevere y beneficiat de la vila de Arbeca. S. XVIII.

De D. Valeri Serra i Boldú.

723. *Dialects de S. Gregori*. Còpia d'un manuscrit del segle XIV de la Biblioteca de Tarragona, per D. Manuel de Bofarull.

Del Sr. J. Miret i Sans.

725. Jeroni Beltran : *Physiologicae narratio, ea quae Aristoteles in precipuis de natura libris scripsit continens*. 1592.

Del Sr. J. Font de Rubinat.

728. *Manual de fotografia para uso de Baltasar Junyent*. 1873. Amb dibuixos.

De D. Eugeni Subirana.

730. Vària d'enginyeria, construcció de camins, recreacions matemàtiques, aritmètica, etc., en castellà. S. XVIII.

De D. Claudi Arañó.

731. Tractat d'artilleria en francès, amb dibuixos a la ploma i en colors. S. XVIII.

Del Sr. Josep Castelló i Carreras.

737. *Successos de Barcelona*. 1822-1835.

Del Sr. Joan Terradas.

Els manuscrits assenyalats a continuació, són donatius del Sr. Ferran de Sagarra:

738. *Liber de sacris Jesu-Christi atque Deiparae oracionibus*. 1761.

739. Egidi Romà : *Libre del regiment de Princeps*. Copiat en 1411. Pergamí, amb capiletres adornades.

740. Lorens : *Libre de vicis e virtuts*. Exemplar incomplet, en mal estat de conservació, però molt interessant paleogràficament, del segle XIV.

741. Llibre de constitucions del gremi dels ferrers de València. Segles XVI-XVII. Pergamí.

742. Recull de transcripcions de làpides romanes i dibuixos de monuments romans de Tarragona. Segle XVIII.

743. *Arte de lavar o nuevo Methodo de Pintar sobre el Papel segun el uso de los Colores para Diseños*. S. XVIII-XIX.

744. *Tractat d'aritmètica en català*. Adornat de dibuixos caligràfics. S. XVIII-XIX.

745. Clariana : *Commentaria in octo libros phisicorum*. 1723.

746. M. A. de la Gandara : *Apuntes para literatos sobre el bien y el mal de España*. S. XIX.

747. Sermons de la Passió de J. C., en català. S. XVII.

748. Llibreta de còpies de poesies modernes en castellà i català. S. XIX.

749. Informacions de l'Ajuntament de Barcelona al Govern Reial sobre la Indústria i l'Educació Populars.

750. Dietari de navegació de la fragata *Paquita*. 1860-62.

751. Vària de teatre. Segles XVIII-XIX.

752. Vària de notes històriques. S. XVIII.

753. Martí : *Índice de los papeles MS. contenidos en los diferentes volúmenes del difunto Dr. D. Jayme Caresmar*.

Compra :

704. *Historia de Don Jaume de Arago comta de Urgell*. Còpia feta fer per Jaume Ramon Vila en 1624.

706. *Consuetudines episcopatus Gerundensis...* per Thomam Mieres... recopilatae. Ms. del s. XVII amb moltes notes i comentaris de mà diferent, que havia pertangut a D. Joaquim Botet i Sisó.

707. *Libro de la Comunidad de Teruel en el qual estan copiados muchos privilegios atorgados por los serenissimos señores reyes de Aragon a dicha comunidad*. S. XV.

708. *Papeles del Duende*. 1735-1782.

709. Llibre de contribucions de l'aljama de Barcelona. 1302.

710. *Escala per pujar al cel de S. Geroni. Destrucció de Jerusalem*. S. XV.

711. Tractat de gramàtica llatina (incomplet de principi i fi). En el mateix manuscrit, després d'uns folis en blanc, tractat de dialèctica en llatí. Inc. : [D]ialectica est ars artium ... Expl. : Petrus Penya vocatur qui scripsit benedicatur. S. XV.

713. Miquel Joan Pallares : *Theorica artis notariae*. 1635.

714. Album de vint-i-set dibuixos al llapis d'Espanya i Portugal, fets per un artista francès els anys 1879-1883.

715. Joan Esteve de València : *Trihunjus clarissime excellentissimeque regine Hispanie domine Isabellis*. En el mateix manuscrit, després d'uns fulls en blanc, unes notes biogràfiques de papers des de Lleó X a Paulus IV. S. XVI.

716. N. Eymerich : *De conceptione virginis Mariae*. Segueixen diversos extrets de Dret canònic. S. XV.

717. Ms. en pergami, de diverses mans del segle xv, incomplet del principi. Conté unes homilies llatines dels Evangelis; *Sermo de assumptione beate Marie*; Vida i miracles de la Verge en català; Passió de J. C. segons sant Mateu en català.

718. J. de Plinquo : *Compendium elucidans compotus*. S. xiv. Paper i pergami.

719. *Floretus*. S. xv. Còpia de Miquel de Mediona, en mal estat.

720. Fragment d'un llibre (ff. XXV-XXXV) sobre vicis i virtuts en català. S. xiv.

721. Notícies de la Colegiata de Vilabertran i inventari de la seva llibreria. S. xvi.

722. *Vita beati Francisci. De miraculis beati Francisci. Legenda minor*. Pergami.

S. xiv.

724. *Tractatus de partheisologia*. S. xviii.

726. Prosperus de Aquitania, *Epigrammatum liber unus*. Pergami. S. xiv. Incomplet.

727. Salteri en llatí. S. xv.

729. Pasqual, J. : *Sacrae antiquitatis Cataloniae Monumenta*. Onze volums.

734. *Triunfos y armas de la nobilissima casa y solar de Miner*. 1717.

735. *Executoria de Pedro Palomino y Arze*. 1675. Pergami amb miniatures.

754. Tractat d'agricultura dividit en sis parts. S. xv.

Cada una de les parts té el següent contingut:

I. De plantar vinyes e parres.

II. De plantar e sembrar arbres.

III. De empeltar arbres e vinyes.

IV. De semblar blats grossos e menuts.

V. De plantar e sembrar ortalices.

VI. De vi qui s'afolla ni's corrompa a conservar.

ADQUISICIONS DE LA SECCIÓ D'INCUNABLES I RESERVA.

Incunables. — Agustí, St. : *De civitate Dei cum commento*. Friburg, 1494. (Hain, 2068.)

— Id. : *De Trinitate*. Friburg, 1494. (Hain, 2040.)

— Aristòtil : *De animalibus*, interprete Theodoro Gaze. Venècia, Joan de Colònia, 1476. (Hain, 1699.)

Donatiu de D. Ferran de Sagarra.

— Bernardus : *Epistola de regimine domus* [València, Spindeler]. — [f. a₁, en xilografia:] Epístola | [en lletra] beati Bernardi de regimine domus. | [A sota un gravat, segurament aprofitat d'una altra edició, representant dos àngels agenollats que sostenen un escut de Barcelona; f. a₁ v., gravat, i a sota:] Per Nicolaum Spindeler. [f. a₆ recto acaba:] Ad quem eam pducatur miserabilis senectus. (Haebler, 47².)

— Bonaventura, St. : *Instructio novitiorum*. Montserrat, Luschner, 1499. (Haebler, 62.)

Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.

— Camara, A. de : *Compilatio de Sacramentis*. Sevilla, J. de Nurenberg, Glogner, Herbst, 1496. (Haebler, 115.)

— Castrovól, P. de : *Comentum super libros Ethicorum*. Lleyda, H. Botel, 1489. (Haebler, 127.)

- Degui, Pere : *Ianua artis magistri Raymundi Lulli*. Roma, 1485.
- Rogent-Duran : *Bibliografia de les impressions lul·lianes* (en premsa), núm. 7.
- Durand, G. : *Rationale divinatorum officiorum*. Venècia, S. Bevilacqua, 1494. (Hain, 6498.)
- Donatiu de D. Ferran de Sagarra.
- Eximeniç, F. : *Pastorale*. Barcelona, P. Posa, 1495. (Haebler, 707.)
- Donatiu de D. Ferran de Sagarra.
- Josephus : *De bello judaico*. Roma, A. Pannartz, 1475. (Hain, 9457.)
- Magnífic exemplar donat pel Sr. Ferran de Sagarra.
- Lira, N. de : *Postilla super psalterium*. [f. a₁:] Postilla Nicolai de lira super | pfalterium una cum canticis. [f. y₅ v.:] ¶ Explicit postilla Eximij doctoris fratris Nicolai de lyra | ordinis minorum super Cantica canticorū impressa p | jo | hannem piuard. Anno dñi M.CCCCC. die XXVI Maij. laus | deo.
- Gòtic. Sigs. a-x₈, y₆.
- Lull, R. : *Ars brevis que est imago artis generalis*. [Roma], 1485.
- Rogent-Duran : *Bibliografia de les impressions lul·lianes* (en premsa), núm. 6.
- Lull, R. : *Ars generalis ultima. Logica brevis et nova*. Venècia, 1480. (Hain, 10320.)
- Exemplar complet d'aquesta rara impressió, la primera en ordre cronològic de les edicions lul·lianes. La BIBLIOTECA posseïa sols un exemplar de la *Logica brevis* (BUTLLETÍ, IV, p. 171), que es troba a continuació de l'Art general i que alguns consideren com edició solta.
- Lull, R. : *De conceptione b. Mariae Virginis*. Sevilla, P. de Colonia i companys, 1491. (Haebler, 385.)
- Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.
- Monte Rotherii, G. : *Manipulus curatorum*. Tarragona, Spindeler, 1484. (Haebler, 454.)
- Primer llibre imprès a Tarragona. Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra. Deu esser exemplar que havia pertangut al seu parent D. Ramon de Siscar.
- Niger, Fr. : *De modo epistolandi*. Sense lloc ni any, però segons Haebler (485_a) a València, per Cristòfol Cofman, cap a 1500.
- Haebler en cita sols un altre exemplar descobert pel Prof. Ernst a la Provincial de Palma de Mallorca.
- Raymundus Sebundius : *Viola animae*. Toledo, Hagenbach, 1500. (Haebler, 550.)
- Sant Climent, Francesc : *Suma de la art de aritmetica*. Barcelona, Pere Posa, 1482. (Haebler, 602.)
- Tomic, Pere : *Histories e conquestes dels Reys de Arago e Comtes de Barcelona*. Barcelona, Rosenbach, 1494. (Haebler, 641.)
- L'exemplar que posseïem procedent de la biblioteca Aguiló, no tenia la portadella a dues tintes amb l'escut de Catalunya, que sol faltar en la majoria dels exemplars. N'hem pogut adquirir un en molt bon estat, que la conté i va relligat, igual que el de l'Aguiló, amb les Constitucions de Catalunya del mateix impressor (maig, 1494) i un curiós manuscrit català d'agricultura.
- Vicens Ferrer, St. : *Sermones*. (Pars hyemalis, Pars estivalis, Sermones de Sanctis.) Lió, 1497. (Hain, 7011.)

Donatiu de D. Ferran de Sagarra i de Siscar.

— *Impressions dels segles XVI i XVII*. — Agnesio, J. B. : Apologia in | defensionem virorum illvstr. eqve. | trium, bonorum ꝑꝑ ciuium Valentinorum | In ciuilem Va- | lentini populi feditionem. Quam vulgo Germa- | niam olim appellarunt. València, Joan Baldovi i Joan Mey, 1543.

Cf. Serrano, 286, on es dona un facsimil de la portada d'aquest raríssim llibre.

Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.

— Agustí, Miquel : *Llibre dels secrets de agricultura, casa rustica y pastoril*. Barcelona, Esteve Liberós, 1617.

Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.

— Alberti, A. : *Tractatus de secreto quando debeat aut non debeat revelari*. València, Jofre, 1528. (Serrano, 239.)

— Alcuí : [f. 1 prel.] ¶ *Homiliario*. [escut a dues tintes] ¶ *Homiliario : en el qual se cōtinenen ciēto y treyn | ta y feys Homelias, o Sermones sobre los Euāgelios, segun la Orden Romana Com | puestas por los mas Excellentes Doctores que la Igleja tiene : y recopiladas por el fa | moso y gran Doctor Alcuyno, como se podra mejor ver en la primera Annotacion.* | ¶ Visto y examinado por mandado d los señores Inquisidores | de la ciudad y reyno de Valencia y cō fu licēcia impreffo. | 1552. [f. CCCXVI, colofó:] ... Valencia... Juan Nauarro ... MDlij. (Serrano, 368.)

Donatiu de D. Ferran de Sagarra.

— Alós, Joan : *Pharmacopœa Cathalana, sive Antidotarium Barcinonense restitutum et reformatum*. Barcelona, A. & B. Ferrer, 1686; 256 pp. i index.

— Baptista Mantuano : *Catharinaria*. [f. a, portada orlada:] F. Baptiste Mantua | ni Carmelite. | Parthenice fecunda que | z Catharinaria inferibit~ | additis Vaurētini argu- | mentis et annotationib* | ab Afcenfio familiariter | expōita. [f. lxi acaba el text, venint a continuació els apēdixs següents:] ¶ Frācifci Cereti Parmēfis Juris Pōtifij Scho | laris Studiofiffimi in inuidum Lectorem Carmen [f. lxi v., fe d'errades; f. lxiii acaba el llibre amb un Hexastichon de Miquel Lladó d'Igualada *de operis impressione ad lectorem* i un Tetrastichon de Pere Vicens Bas de Barcelona *in laudem castigatōris*].

Gòtic. Sense nom d'impressor, però sens dubte d'En Joan Carles Amorós. La semblança absoluta de la lletra, format i orles i gravadet de la portada amb el Cató de 1529 del mateix estampador (BUTLLETÍ, III, 146) ens fa creure que es pot referir a la mateixa data. Edició que no hem vist citada pels bibliògrafs.

— Barra, Francesc : *Brev tractat | de artilleria | recopilat de diversos | avtors, y treballat per Francesch | Barra Barcelonés, y mestre de la Eschola de Artilleria | de la infigne Ciutat de Barcelona...* Barcelona, Mathevat, 1642.

130 pp., taula i 44 ff. preliminars.

— Beuter, P. A. : *Derecta sacrificii oblatione et cœrimoniis ad missam* [f. 1] : Derecta facri- | ficii obla- | tione, & Cœremoniis ad Missam, | ad Sanctissimum D. N. Paulum | tertium Pont. M. per | Petrum Antonium Beu- | ther Sanctitatis eius | prædicatorem | Apostoli- | cum. | 15 [Escut del Papa.] 42. [f. 116, colofó] : Excudebat Lugduni Gaspar | Trechfel, Anno a | Christo nato. | 1542.

— Beuter, P. A. : *Judicium in confessiones sacerdotum*. — [f. A, portada orlada, títol a sota de l'escut, a dues tintes, del cardenal arquebisbe de València] : ¶ *Ad illustriff.*

reuerēdijf. dnm. | D. Erardū d̄ Marchia. T. S. Grifogōi prefbyt. card. | *Leodienfem*. Archiepiscopum *Valentin*. ducem. zc. | ¶ Judicium in confeffiones facerdotum. | ¶ Per *Petrum Anthoniū Beuter* magiftrum in fa | cra theologia apud Valētinam vniuerfitatem. | ¶ *Infinuant* hoc codicillo quotquot neceffaria funt | confeffori, que ¶ fcitu digna fint facerdoti reconcilia | turo fibi dēū, et quo ordine fubtexēda fit ipfa cōfeffio. | ¶ Sacerdotib⁹ nouitijs valde neceffaria recolletio. [f. l. v.] : ¶ Ad gloriam et laudem omnipoten. | tis dei, eiusq̄ intemerate virginis matris Ma | rie, ac apoſtoloꝝ Jefu chrifti Petri z Pauli : nec | non fidelium chriftianorū fpirituale cōmo | dum excudebat. Apud inclitam hifpa | niarum valētiam tractum hunc fa | lutiferum Frācifcus Romanus | impreffor. Induftri⁹ in via | que vulgo dicit⁹ (Lo mo | li d̄ la Rouella) Quar | to mēfis Nouēbris | Anno dñi. M. | D. XXXij.

Gòtic. Serrano : *Diccionario*, p. 107, cita sols aquesta obra per referència d'En Ximeno.

— Beuter, P. A. : *Primera parte de la Crónica General de toda España y especialmente del reyno de Valencia*. València, J. Mey, 1563.

— Beuter, P. A. : *Sumario del libro de las cerimonias de la Missa*. — [f. 1, portada orlada] : Sumario | del libro de | las cerimonias de la Missa : | Compuesto por M. Pere | Antoni Beuther, Mae | ſtro en ſancta | Theologia. | Fue impreſſo en la muy noble | ciudad de Valencia por | Iuan de Mey. Año. | 1544. | Con Priuilegio Real.

30. ff. s. n. Dedicat a D. Juan de Zuñiga, Comendador Mayor de Castilla. Serrano, *Diccionario*, p. 287, el cita sols per referència d'En Ximeno.

Segons es diu en la dedicatòria, aquest tractadet és un *summario de todo lo essencial en lengua Castellana, que quiza podra hazer mas fruto*, del llibre en llatí que sobre el mateix tema publicà en 1524, i que hem descrit més amunt.

— Calliç, Jaume : *De pace et treuga et de sono emisso*. — [f. 1, portada orlada:] *Solempniffimi au-* | *reigq̄ Tractatus | Excell. vtriusq̄ | iuris doctoris | et equitis dñi | Jacobi de Callicio : videlicet | De Pace et Treuga : et | De Sono, emisso [gravat] [f. CIIII, acaba sense indicació de ll. ni d.] ¶ Explicit reportoriuz directorij pacis et treuge | et constitucionuz de earum materia loquenciū | folēpniffimi. Auriq̄ tractatus Excell. vtriusq̄ | iuris doctoris z equitis dñi Jacobi d̄ callicio | Deo gratias.* [després d'un foli en blanc, segueix un quadern de 7 ff. impresos i un en blanc, sign. a, contenint el tractat *De sono emissi*].

Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.

Gòtic; a dues cols. Sembla impressió germana de l'*Extravagatorium curiarum* (Posa, 1518). Els gravats de la portada v. i r. són els mateixos i la lletra del text és també idèntica. El de la portada és la mateixa estampa 4 de *Lo Carcer d'Amor* d'En Rosenbach, invertida. Deia Sanpere i Miquel (*Rev. Bib. Cat.*, V, 211) que no recordava haver-la vist en llibres catalans. Les orles no són totes iguals, alguna és evidentment francesa, i són de dibuixos heterogenis.

Haebler (*Bibliografia*, 114) insinua que podria esser edició valenciana d'En Diego Gumiel. Al nostre entendre, és decisiva per a l'atribució la comparació amb l'*Extravagatorium*, del qual en posseïm un exemplar (BUTLLETÍ, IV, 173).

El document extractat per Mn. Mas en aquest BUTLLETÍ (IV, 37) referent a les esposalles d'un estamper dit Pere Posa, en 1513, obliga a distingir el Pere Posa prevère que començà a imprimir en 1481 del que trobem després d'una interrupció des de 1501, en 1518. S'han d'estudiar les relacions entre un i altre.

- Castillo, D. : *Las leyes de Toro glosadas*. Burgos, Joan Juncta. 1527. Gòtic. (Salvà, 3621.)
- Diest, Diego : *Questiones phisicales super Aristoteles*. Saragossa, Jordi Coci, 1511. Sánchez : *Bibliografía aragonesa del siglo XVI*, 43.
- Gasparini : *Vocabularium breve*. — [f. A₁] Vocabularium | Breve Magfriti Gafpa- | rini Pergomenfis. | In quo continentur omnia genera vocabulo- | rum : que in usu frequenti : ⁊ quotidiana consue- | tudine versantur. Incipiens a rebus diuinis | ad res Celestes : Aereas : Maritimas : Terre- | stres Inanimatas : ac Animatas [Gravat]. [f. I₄] Venetiis per Georgiū de Rufconibus. | In cōtrata s̄ci Moysi. M.D.XV. Portada gòtica.
- Guevara, A. de : *Menosprecio de Corte y Alabanza de Aldea*. Barcelona, Margarit, 1613.
- Id. : *Aviso de privados y doctrina de cortesanos*. Id., 1612.
- Id. : *Arte del marear y los inventores della*. Id., 1613.
- Herodianus : *Herodiani historiarum libri VIII. graece pariter et latine*. Venècia, Aldo, 1524.
- En la portada i l'últim full, la marca de l'àncora i el dofi. Lletra cursiva. Bonica relligadura de l'època. Talls daurats i cisellats.
- Hortega, Juan de : *Tractado subtilissimo de Arismetica y de Geometria*. Sevilla, Juan Canalla, 1552. Gòtic. (Gallardo, 2532.)
- Jubino, Joannes : *De sacratissimo Eucharistiae Sacramento opusculum*. Nuperime recognitum et auctum. Barcelona, C. Bornat, 1570. 52 ff.
- Justus Lipsius : *De amphitheatro liber*. Cum aeneis figuris. Antverpiae, ex officina Plantiniana, 1598.
- Justus Lipsius : *Poliorecticon, sive de machinis, tormentis, telis libri quinque*. Antuerpiae, ex officina Plantiniana, 1599. Amb gravats.
- Lull, R. : *Disputatio christiani et Homerii sarraceni* i altres tractats. — [f. 1; gravat representant Ramon Lull a la presó; a sota el títol:] Disputationem quaz dicunt Remō | di chriftiani ⁊ Homerij farraceni Demoftratoēs per cōpe- | rantia. Disputatōēs q̄ngq̄ hōiūz sapiētū. Tractatulū de fba ⁊ | accidēte, Remōdi Lullij pij heremite intus felicit̄ lec- | titato. [f. 8₈] : Im̄p̄fu3 Valeñ p̄ ioānē iofredū. año m.d.x. p̄die Kl. maias.
- Lull, R. : *Liber de ascensu et descensu intellectus*. [f. 1, gravat representant l'escala de la intel·ligència; f. 2:] ¶ Prologus | Raymūdi Lullij doctoris illūiati liber de ascēsu ⁊ descēsu int̄lls. [f. 63 v., colofó:] ¶ Imp̄ffum inclyta ciuitate Valentia p̄ induftrium virum Ge | orgium Costilla. die vero nona mensis dezembris. Anno humane | salutis. 1512. abfolutum. [Al f. 64 la carta d'Alfons de Proaza.]
- Gòtic.
- Lull, R. : *Liber proverbiorum*. [f. 1] Illuminati doctoris Raymundi Lull. om | nium disciplinarum confumatiffimum. Qui | Deum : ⁊ feipsum cognoscere docet. | Naturas substantiarum : ⁊ eo | rum accidentiū demonstrat | Moralef̄q̄ virtutes : ⁊ vi | tia complectitur fen | tentiarum li | bellus [gravat al f. II:] ¶ Illuminati doctoris Raymūdi Lvll. qvi sp̄ri | t̄vs sancti afflatv omnes artes omnivmq̄ve | scientiam est adeptvs pro- | verbiorum liber. [f. LXXV v.º] ¶ Imp̄ffum Venetiis per Ioannem Tacuinum de Tridino: Anno domini | M.D.VII. Die XII. Iulii.

Segueix un foli de taula. Portada gòtica. El gravat que hi figura és el mateix de les *Quaestiones super libris sententiarum*, estampat el mateix any pel mateix impressor.

— Mena, J. de : *Iliada en romance*. [f. a₁, gravat representant l'expugnació d'una ciutat; a sota:] ¶ Esta es la yliada de home- | ro en romãce. Traduzida por | Juan de Mena. [f. d₆ v.:] ¶ Aquí fe acaba la yliada de homero historiador | muy excelēte. Traduzida del griego y latin en len | gua vulgar por el poeta castellano Juan de Mena. | Embiola el licenciado Alonfo rodriguez de tude | la al illustre z muy magnifico señor el señor dō Hernando enriquez para en q̄ lean fus hijos los que | hã de exercitar la disciplina y acto militar. Fue im | primida en la villa de Valladolid, por Arnao gui | llen de brocar a .xxiij. dias del mes de Abril. Año | de mil z quinientos z diez y nueve años.

Gòtic. El cita Salvà, 3117 nota.

El gravat de la portada és el mateix que figura en la làmina 12 de *Lo Carcer d' Amor*, publicat per Joan Rosenbach a Barcelona en 1493. Ja féu notar Sanpere i Miquel (*Rev. de Bibliografia Catalana*, II), que algunes de les estampes que apareixen en l'edició de la traducció catalana de l'obra de Diego de San Pedro, es troben també posteriorment en altres impressions castellanes; la que aquí referim, l'hem vista també en la *Cronica del Cid* (Toledo, Eguia, 1526).

— Mena, Juan de : *Las trezien | tas del jamossi | ssimo poeta Ivan | de Mena, con fu gloja y las cinquenta con fu glo | ja y otras obras*. Alcalà, Juan de Villanueva y Pedro de Robles, 1566.

Donatiu de D. Ferran de Sagarra.

— Molinus, Franciscus : *De brachio seculari ecclesiae praestando et mutuis auxiliis celeberrimi Commentarii, in tres libros distincti*. His accessit liber singularis de sacra homicidio amittenda immunitate. Barcelona, Joan Simon, 1607.

— Moradell, D. de: Preludis militars en los quals se tracta lo que han de saber y observar los oficiales majors, y menors de guerra, y los foldats de la infigne Ciutat de Barcelona a la nobleza, o juventud bellicosa de la escola militar Barceloneza. Barcelona, Jaume Romeu, 1640.

Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.

— Nicandrus Colophonius, *Theriaca*. [f. 1 prel.] : Nicandri Colophonii | poetae, et medici anti- | qvissimi clarissimiqve | theriaca. | Petro Iacobo Steve Medico Valen- | tino interprete, enarratore. | Ad Magnificum dominum Bernardum | Cimonem Patritium Valentinum. | Valentiae | Per Ioannem Mey Flandrum. | 1552.

4 ff. prel. + 94 ff., l'últim sense numerar, amb l'escut del compàs al verso. No citat per Serrano, *Diccionario*, p. 294.

— Perez, Jaume : *Commentum in psalmos*. [f. a₁ prel:] ¶ Reuerendi et optimi patris dō. iacobi d̄ | valentia chrifto politani ep̄i. Ad reuerēdif | fimuz in chrifto patrē et dominū D. Ro | dericum boria cardinalē valentinuz ep̄z por | tuēfēz et carthagenēfēz : fancte romane ec | clefie vice cācellariū digniffimuz in libros | pfalmorum dauid prefatio. [foli CCCXXXII v., en realitat 296:] Cōmentū q̄ accuratiffime excerptū | editumq̄ per R. D. Jacobum de | valencia sacre theologie : ordinifq̄ | fancti Auguftini profefforem. necnō | epifcopū Chrifto politanū ¶ pfalmos | dauid feliciter explicat. Impreffum | Barchinone per Nicolaum fpin | deler. Anno faluatoris Millefimo | quingentefimo fexto. Die uero vlti | ma Augufti. [Segueixen 7 ff. de taula i un de blanc.]

Gòtic. A dues cols. Citat per Méndez-Hidalgo, p. 58.

— Pérez de Hita, G. : *Historia de los vandos de los Zegries y Abencerrages, cavalleros de Granada*. València, Francisco Mestre, 1681.

— Plutarc : *Les vies des hommes illustres grecs et romains*. Translatées par M. Jaques Amyot. Paris, G. de Laimarie, 1594.

Donatiu de D. Ferran de Sagarra i de Siscar.

— Ripa, J. Fr. de : *Interpretationum et responsorum libri tres*. Avinyó, Joan de Channel, 1527.

Gòtic. Portada orlada a dues tintes. Caplletres gravades en fusta.

— Satorres, F. : *Tragoedia Delphinus* [f. A₁] : Francisci | Satorris | Sacrifici Bala-gari | ensis Tragoedia | Delphinvs. | [Marca de l'impressor Amorós amb el Cupido i la divisa AMOR OMNIA VINCIT] | Barcinone. | Apvd Carolum Amorosvm | Idibvs Ivniiis Anno | A Christo Nato | M. D. XXX | XIII.

47 ff. s. n. Al f. A₁, epístola de Joan Ivellar de Perpinyà al lector, fent l'elogi d'aquesta obra en la qual l'autor *Senecam nostrum et Euripidem Græcum accuratissime secutus est*. Segueixen versos llatins en alabança de Satorres, de Francesc Crois, de Perpinyà, i Joan Mallol. La tragèdia és dedicada per l'autor a Joan de Cunia, acabant el llibre amb una altra endreça també d'En Satorres al mateix, datada a Barcelona el 18 de les calendes d'agost de 1543. Aquesta poc coneguda tragèdia tracta del setge posat a Perpinyà pel Delfí de França l'any 1542, figurant en ella els personatges catalans i francesos més importants que hi prengueren part, la nimfa Ruscino i Venus. Dóna notícia de l'obra Bosch : *Titols d'honor de Catalunya*, 61 i 368, i d'allí la tregué Torres Amat, però interpretant mal la cita, desdobra en una història i una tragèdia l'obra dramàtica d'En Satorres.

— Johannes Bernardus Savonensis : *Vocabulista Ecclesiastico*. [f. 1 en vermell]. Vocabulista | Ecclesiastico Latino e Vulgare | Vtile z neccessario a molti. [Gravat] [foli 56 v.] ¶ Explicit Vocabulista Ecclesiasticum. | ¶ Venetiis impreffum Opere z impenfa Georgii de Rufconibus. | Anno Domini M.CCCCC.xiii. Die .XX. Augufti.

Gòtic; a dues columnes.

— *Sextus liber decretalium* per fr. Joan Thierry Lingonensem. París, Joan Petit, 1532. Gòtic.

— Sorio, Baltasar de : *Sermones Deiparae Matris*. Tortosa, 1538.

Gòtic; a dues columnes. Exemplar incomplet, mancant-hi el f. a₁, i interrompent-se al CCLXXII, que en realitat hauria d'esser 270.

— [Portada amb un gravat central i orla de gravadets representant reis.] ¶ Suma de fueros de las ciudades | de fanta Maria de Albarrazin. y de | Teruel de las comunida-des de las | aldeas de dichas ciudades. y de la | villa de Mosqueruela : z de otras vi | llas conuezinas. [f. CII] ¶ A loor y gloria de la santissima trini | dad y de la sacratissima virgen Maria, Imprimiofe el presente li- | bro en la muy infigne ciudad de Valencia : por Jorge Costilla. Aca | bofe a veinte quatro del mes de Setiembre. Año d̄ nuestra repa- | ra | cion de .M.D.XXXI.

Gòtic; a dues columnes. Serrano, p. 104.

Donatiu del Sr. Ferran de Sagarra.

— *Synodus dioec | esana Valentiae | celebrata*. [València, Joan Mey, 1566.]

72 pp. + 3 ff. d'index. [A continuació, seguint les signatures:] Ordinationes | pro choro Ecclesiarū dioecesis Valen. | editae ... Anno | domini M.D.XLVIII. [3 ff. s. n.; seguint encara les mateixes signatures:] Tabla de los de | rechos funerales para todas las yglesias del | Arcobispado de Valencia, ... | en la Synodo celebrada a XXV de | Abril

de M.D.LXVI | Años [10 ff. s. n.; relligat a continuació i imprès en gòtic:] Les Instruccions, e | ordinacions per als nouament con- | uertits del regne de Valencia... | Estampades en Valencia, en cafa de Joan | Mey, any M.D.LXVI. [16 ff. s. n.; a continuació:] Venera- | bili Fratri Fer- | dinando Patriar- | che Antiocheno, Archie- | piscopo Valēñ. | Pius Papa V. [4 ff. s. n., marcats amb la signatura Q].

La descripció d'aquest exemplar no s'acorda del tot amb la donada per Serrano, p. 302.

— Veri, Miquel : *Disticha*. [f. A₁, portada orlada :] Micha | elis Verini Poe | tæ Chriftianiffimi, Senten | tiæ morales, ac Ioā | nis Sulpitii Veru | lani de menfæ | Doctrina O | pufculū. | ¶ Cvm Martini | Iuarræ Cantabri Caftiga- | tione Signato Am | biguarum vocū | Accentu. | M.D. XLVIII. [f. D₄] : ¶ Habes emendatæ lectionis ftudiofe lector | Michaelis Verini peculiaris poetæ tui | disticha Veteri triginta ab hic am | plius annos exemplari prifti | næ reftituta fidei, & Caro | li Amorofi prelo excuf | fa Calē. Ianuarij. An | no dñi. [sic] M.D. | XLVIII. [f. D₄ v.] : ¶ Ioannis Sulpitii Ve | rulani de menfæ doctrina, & mori | bus puerorum carmen. [f. D₇ v.] ¶ Martinvs Ivarra Can | taber ftudiofo emendatæ lectiōis | lectori. Salutem. [Acaba al f. D₈, seguint la marca de l'Amorós del Cupido.]

No hem vist citada aquesta edició, que és feta a base de la descrita en aquest mateix BUTLLETÍ, IV, 179. En Martí Ivarra la dedicà al Dr. Bernat Casaldon, canceller de la Universitat de Barcelona. Hi falta el seu comentari, extensíssim, que fou reproduït en l'edició dels *Disticha* feta a Lió, *Apud Theobaldum Paganum*, en 1541, la qual figura igualment en la nostra BIBLIOTECA. L'edició d'En Veri que descrivim, fou reproduïda per l'Antoni Lacavalleria (Barcelona, 1688), i d'ella n'hem adquirit també darrerament un exemplar.

LA COL·LECCIÓ FURNÓ. — Gairebé tots els que senten la fruïció dels llibres il·lustrats amb gravats al coure saben de cor el nom d'aquest calcògraf notable inscrit al peu de mil estampes : Furnó. És que la vida d'En Joaquim Furnó i Abat va esser llarga : va escolar-se des del 19 de juliol de 1832 fins al 31 d'octubre de 1918; són vuitanta sis anys dels quals va aprofitar-ne gravant sobre planxes de coure o d'acer més de cinquanta cinc. Des de la primeria va esser mestre en la tècnica del seu difícil art. Acabats els seus estudis a l'Escola de Belles Arts de Barcelona va anar a París per perfeccionar els seus coneixements, estant-hi cosa d'uns tres anys, des del 1861-1863. De París va passar a Madrid per executar diferents treballs, especialitzant-se aleshores en el gravat en buit; els seus encunys són cisellats amb una gran perfecció, les seves medalles i segells en relleu apareixen ben compostes; aquest aspecte del seu art va valdre-li a Madrid distincions i encàrrecs. Envers al mes de juny de l'any 1864 va haver de tornar a Barcelona perquè, a causa de la mort del seu cunyat, el celebrat gravador Antoni Roca i Sellent, va haver d'encarregar-se del seu taller calcogràfic : així va determinar-se a deixar els cisells per agafar els burils. Aquesta col·laboració entre els dos artistes es veu manifesta en la coneguda estampa de la Mare de Déu de la Mercè (segons composició del pintor Claudi Lorenzale) per la inscripció del peu que està redactada en aquests termes : «Obra póstuma de A. Roca, profesor de grabado de la Escuela de Bellas Artes de Barcelona y académico de la de San Carlos, que murió en 1864, al armonizarla; habiendo sido encargado de su conclusión J. Furnó, grabador de Cámara de S. A. R. el Infante D. Sebastian Gabriel y de la Real Academia Arqueológica del Príncipe Alfonso.»

Durant els darrers anys de la seva vida En Furnó, preocupant-se de l'extensió creixent de la zincografia i altres procediments fotomecànics aplicats al tiratge tipogràfic, que podria arreuconar els tòrcols i els burils, batallava per a cercar una harmonització de la talla dolça amb la fotografia sobre una planxa acerada. La prova esclatant del seu invent va donar una sèrie d'estampes que, al mateix temps que tenen per base element fotogràfic, resten tan artístiques com els gravats en dolç. Amb tot i tenir excel·lents deixebles, alguns d'anomenada, En Furnó va endur-se'n el secret tècnic a la tomba i no resten d'aquell procediment sinó les obres executades en el seu taller.

Gràcies a la generositat de la filla de l'eminent gravador, Srta. Emília, meitat per cessió meitat per compra, ha entrat a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA una col·lecció forta de més de 800 unitats. Una particularitat d'aquesta col·lecció és que abraça prop d'una centúria i mitja de proves de gravat català; abans d'En Joaquim Furnó en sa llargària de treball l'Antoni Roca, abans d'En Roca En Sellent: una veritable família de gravadors en talla dolça. Però encara hi ha una quantitat de dibuixos originals del segle XVIII.⁴, però sobretot dels mestres dibuixants per gravar de la passada centúria, que es digueren Rigalt, Ribó, Puiggarí, Padró, Planas i tants d'altres; encara apareix en conjunt un altre aspecte. És sabuda l'esplendidesa de les planxes gravades per l'Antoni Roca que acompanyen l'obra d'En Pi i Margall *Cataluña*, publicada en 1839; la col·lecció compta amb els dibuixos originals d'En Lluís Rigalt i amb la sèrie de planxes d'acer. Sense això s'hi troben prous estampes d'autors francesos, anglesos i italians dels segles XVIII.⁴ i XIX.⁴, que En Furnó o els seus predecessors guardaven. En els dibuixos i acadèmies del nostre gravador, es veu que tenia gairebé tanta traça en manejar el llapis com el buril. Essent un bon aiguafortista, un bon estol d'artistes com En Barrau, En Tersol, En Galwey, En Nogués, hi anaven a estudiar aquest fidelíssim procediment, el qual reflecta el mateix traç que s'hi posa, i d'aquests artistes excel·lents el mestre llur en retenia proves admirables. Conté també una bona sèrie de proves en diversos estats de planxes gravades per En Furnó; l'antic medallista havia servat una afecció al retrat (Campeny, Madoz, etc.). Havia tractat certes invitacions artístiques i alguns ex-libris amb el nou procediment que havia inventat. Es comprèn que entre tanta obra sortida de les seves mans abunda l'estamperia devota de les Mares de Déu locals. Dóna gust examinar una tan vasta col·lecció en la qual s'hi aprèn sempre. — J. M. T.

ARXIU. — Ha ingressat la següent documentació:

Per compra s'és adquirida una sèrie important de volums d'interès especial per a Barcelona procedent de les col·leccions que posseïa el Sr. Antoni Aymar i Puig, curiós erudit mort l'any 1917. Són els següents:

— Llibre de Juntas de la Confraria dels Julians marses vells comensant als 3 de setembre 1721 essent Proms los onorables Gil Pont sinter, Francisco Guillem Roca farreter, Jusep Defora guanter, Joseph Prats sombreroer, Clavari Jasintu Vives sinter y Cardense Remon Camarasa farreter.

La darrera junta, incompleta, és de 9 maig 1764.

— Llibre de les ordinacions de la Confraria dels Julians Mercers Botiguers de teles desta ciutat de Barcelona. Començat vui a 5 de octubre 1626.

Termena en 20 octubre 1702.

[Cartulari de la Confraria dels Julians mersers vells.] Extrets de documents sobre la confraria

dels Julians. Són 138 ff. útils precedits de taules. Al principi, pintats sobre pergami, a tota plana, els sants Julià, patrons del Gremi. Interessa a molts gremis barcelonins donades llurs relacions amb els Julians. Segle ***.

[Notes analítiques de Barcelona.]

Dos volums de ff. 1948 i de 185 i 1173, recull desordenat de notes analítiques, notícies de festes, processons, santoral, gremis de la ciutat de Barcelona, etc., de les darreries del segle XVIII i primers de XIX. Una bona part de la documentació és relativa al gremi dels Julians mercers, i sembla obra, en general, d'un que n'era *andador*.

— Llibre de Consells y examens de la Confraria dels Mercers Botiguers de teles de la present ciutat comensat els sinch del mes de agost 1682 essent notari de dita Confraria Rafel Albià notari publich de Barcelona.

Segueix fins el consell del dia 24 novembre 1707.

— Llibre dels concells de la Confraria dels Mercers Botiguers de teles, fet en lo any 1708 fins a 26 febrer 1728.

Comença amb el consell del 5 febrer 1708.

— Llibre dels consells del Gremi dels Mercers Botiguers de telas fet en lo any 1769. Comprèn les sessions des del 3 de juny 1769 al 19 novembre 1795.

— Llibre dels Consells del Gremi dels Mercers Botiguers de telas. Fet en lo any 1796. Sessions de 9 març 1796 a 13 maig 1802.

— Llibre del clavariat de la Confraria dels Mercers Botiguers de Telas, sent consuls Joseph Leonart, Esteve Ginesta, Joan Crauet, y Clavari Joseph Crest. Añy 1758. Arriba fins l'any 1792.

— Volum d'ordinacions sobre les «Obligacions tenen los Srs. Consols y Clavari dels Mercers Botiguers de telas de la present ciutat de Barcelona...»

74 pp. i taula, principis del s. XIX.

[Confraria de la Sang.]

Volum pertanyent a la Confraria del Sant Crist de la puríssima sang: «Ordinacio eo disposicio la qual se ha de observar entre los confreres devots agregats al sant Misteri del sant Crucifici en lo any de 1666.» — Nòmina dels agregats a la Confraria en 1701. — Diversos inventaris dels objectes de la Confraria. Segles XVII-XIX.

— Llibre de dotalias arbres dels ascendents y altres notas concernents per rao de difarents beneficis ecclesiastichs als Vendrells y Pedralbes de Sant Gervasi. 1723.

Benefici sots invocació de Sant Antoni de Pàdua fundat en Santa Maria del Mar en la capella de Sant Nicolau i Sant Antoni, Capellania de tots els Sants fundada en els claustres de la Seu de Barcelona en la capella de la mateixa invocació i benefici de Sant Bartomeu i Sant Bernat en l'església de Sant Jaume de Barcelona, i altres.

També s'han adquirit alguns fragments de manuals notariais del lloc de Cruylles, s. XIV, i documents en pergami, d'interès particular, de La Bisbal (un del s. XII, dos del XIV i un del XV), i un altre de Foxà (s. XII, trasllat del s. XIV).

Donatius del Sr. Miret i Sans. — Diversos documents relatius a Lleyda (cinc del s. XII i un del XIII), entre els quals hi ha la donació feta de R. Berenguer IV del puig d'*Almanarilla* a favor de Ramon Guillem de Vall-llebrera, 1149, en document original i en transcripció de 1189, i Recepció del comte d'Urgell Ermengol VIII com a canonge de la Seu de Lleyda, 1193.

Tres documents de Tremp : Original, en estat fragmentari, de la Concòrdia entre Pere Ramon, comte de Pallars, i el seu germà Arnau amb Ot, bisbe d'Urgell, amb la qual aquells concedeixen i aproven les donacions fetes a Santa Maria de Trem pels comtes Ramon i Valèria, pares llurs, any 1109¹, i Testament de Ramon de Gurb, prelat de l'església de Tremp, 1183. També en estat fragmentari;² Document particular, 1188.

Demés, el Sr. Miret féu donació d'una sèrie importantíssima de cent sis pergamins, tots procedents de la comarca d'Ager, en gran part dels segles XII i XIII, amb algun d'anterior i pocs del s. XV. Entre ells n'hi ha d'interessants, sota el punt de vista paleogràfic, principalment els diversos documents opistògrafs. Aquesta sèrie es completa amb la que segueix.

Donatiu Ferran de Sagarra. — Junt amb la biblioteca del Sr. Sagarra va ingressar una col·lecció de pergamins la part més interessant dels quals són del comtat d'Ager. Són en nombre de trenta dos (un del s. XI, sis del XIII, tretze del XIV, deu del XV i dos del XVI). Cal esmentar, entre els principals : Guiatge concedit per Ermengol X als que van a la fira d'Ager, 1291; Capítols matrimonials entre el mateix comte i Faidida, 1300 (trasllat de 1315); Remissió de tres crims, concedida per l'infant Alfons, 1321; Privilegi de franqueses concedit per Pere III als habitants d'Ager, pels regnes d'Aragó i València i comtat de Barcelona, 1336; Concessió de canvi de temps per a la celebració de fira a Ager, pel comte Jaume d'Aragó, 1341; Confirmació de privilegis, per Pere, arquebisbe de Tarragona, 1446, etc. La resta, en nombre de vint-i-nou, són pergamins escadussers de diferents temps i localitats, Berga, Espluga de Francolí, Tàrraga, Valls, Vilamajor, etc.

Demés, la col·lecció Sagarra ha proporcionat nou lligalls de papers manuscrits, en general del segle XVI ençà, de valor molt desigual i afectant una pila de localitats i assumptes. Entre ells es troben molts passaports; una sèrie ja col·leccionada cronològicament de documents de la vila de Canet (1809-1813); papers de l'administració de correus de Catalunya en el segle XVIII; un plec de autògrafs de diferents personatges; papers referents a guerres d'Itàlia, durant els anys 1743, 1746 i 1747, formant altre plec. Té un interès especial un recull de «Correspondencia de D. Francisco Xavier de Garma y Duran sobre asuntos de su Archivo de la Corona de Aragon. 3 Noviembre 1736 a 1 Diciembre 1753», i sobretot, alguns papers dels segles XIV i XV, com són fragments de manuals notariais de Valls i de Prades, Capítols de la Clavaria de Valls i alguns inventaris vells.

DOCUMENTACIÓ PROCEDENT DE L'ARXIU DE L'HOSPITAL DE SANTA CREU. — Mitjançant compra feta per la Diputació de Barcelona, el mes de juny de 1919 ingressava en el nostre arxiu gairebé tota la part història del del primer dels nostres Hospitals. No sense recança l'Administració de la Casa benèfica se'n va despendre, tot i creient que instal·lant-se-la en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA es feia obra útil als investigadors, tan era gelosa de posseir un tresor tan considerable per a la història local de Barcelona i de tot

1. PASQUAL : *El antiguo Obispado de Pallars*, 71.

2. Publicat per LLEDÓS, *Historia de Tremp*, 1917, p. 568.

Catalunya. A aital decisió la van obligar la manca de local i àdhuc la minva d'ingressos suficients a afrontar les seves despeses augmentades en els últims temps per l'encariment progressiu de la vida. La cessió, però, es féu amb totes les garanties per part de l'Hospital a l'Administració del qual l'Institut d'Estudis Catalans ve obligat de remetre còpia de l'índex principal de l'arxiu per a facilitar-li la seva consulta. Demés, l'Institut no podrà mai «cedir ni vendre en tot ni en part dita documentació sense previ consentiment de l'Administració, la qual, en cas de convenir-li, podrà tornar a fer-se càrrec d'ella, retornant el preu satisfet, si fos de la totalitat, i el que de comú acord es fixi, si són peces soltes».

I, com és natural, l'Hospital de Santa Creu s'ha reservat tot allò que afecta directament la seva administració corrent, amb totes aquelles sèries velles de papers, registres, llibres de comptabilitat, manuals notariais, etc., que encara hi poden tenir una valor d'actualitat. Així, l'Hospital resta encara en propietat de documentació històrica important.*

Cal tenir present que d'antic l'arxiver de l'Hospital era, alhora que notari particular d'ell, notari públic de la ciutat. Això explica que al costat dels protocols referents a afers particulars de la Casa, s'hi conservessin molts d'altres de caràcter general, sense relació al lloc on radicaven. Aquests últims constitueixen el nucli potser més important ingressat a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA. Formen una sèrie amb poques llaunes, que comença amb la segona meitat del xv.^{en} segle, arribant a mitjans del xvii.^{en}; en total, cap a un miler de volums, que es classifiquen — com és de consuetud en els manuals notariais — en apíries, comuns, vendes, encants i inventaris, contractes, capitols matrimonials, testaments... Els notaris dels quals tenim protocols, són: Rafel Cervera, Pere Janer, Francesc Jovells, Jaume d'Encontra, Pere Jovells, Joan Honorat Jovells, Joan Antic, Esteve Janer, Tomàs Valler, Gaspar Riudalbes, Miquel Axada, Antoni Axada, Onofre Llobet i altres. No cal remarcar el cabal de dades que s'hi contenen relatives a la història de la nostra ciutat principalment i que mai, es pot dir, no han estat suficientment aprofitades.

Fins fa poc temps, com ja és cosa sabuda, la que fou antiga Casa de les Comedies, o sigui el Teatre Principal, ha estat propietat de l'Hospital. Això explica, també, que ens hagin pervingut algunes *particelles* d'òperes italianes de poca valor i papers referents al dit teatre; són pocs, però, la col·lecció principal, segons tenim entès, havent-se desperdigat ja fa anys.

De la mateixa manera, són inaprofitats altres fons que ens en són pervinguts, tals com els papers que foren de D. Francesc d'Aparici, oidor de la Reial Audiència. De l'Aparici eren segurament tots o una bona partida del centenar, aproximadament, de lligalls d'al·legacions jurídiques. Fou altre individu de la mateixa família, D. Marian Miquel Alegre i Aparici, baró de Castellet, qui va llegar a l'Hospital, ultra els seus papers particulars, els dels seus passats, entre els quals es compten representants d'il·lustres cases de comerç. És d'aquesta manera que hi anà a raure la documentació d'aqueixes cases (Roig i Vives, Roig i Alegre, Miquel Alegre, etc.), consistent en una bona partida de lligalls i volums de correspondència sobretot, entre els quals se'ns han conservats de

* Vegeu l'obra del Sr. JOSEP M.ª ROCA, *Ordinacions del Hospital general de la Santa Creu de Barcelona...* Barcelona, 1920.

vegades mostruaris de teixits de l'època. Aquesta col·lecció interessantíssima per a la història del comerç català, i de la nostra indústria principalment del segle XVIII.⁸, en cap lloc més a propòsit es podia custodiar que en la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, al costat de l'arxiu de l'antiga Junta de Comerç.

Certament, procedeixen igualment del llegat del baró de Castellet algunes de les altres sèries no menys alienes a l'Hospital com són l'arrendament del pastim, de les carns, dels molins reals, bolla, papers sobre allotjament de l'exèrcit, drassanes, la seca, cadastre, etc.

Barrejats amb tot aquest paperam s'hi troben alguns manuscrits literaris (sermons, notes històriques), i impresos religiosos i polítics, crides, bàndols., en part de l'Hospital i en part de diverses procedències, sobretot de la casa dels Aparici. Particularment interessants són entre els manuscrits, els següents: un *Llibre de las Sedulas del Estudi General [de Barcelona]*, 1705, que són pagaments; un ms. dels *Costums de Girona*, en llatí, còpia del XVII.⁸ segle; *Tractat sobre la traslació del Bisbe de Tortosa a Arch. de Tarragona*, en llatí, segle XV.⁸; PEGUERA *Libre de la forma y stil que se ha de tenir y guardar en celebrar Cortis generals en Catalunya* del s. XVIII; Recull de sermons de Mn. Jeroni Masmitjà, segle XVIII.⁸; Papers històrics i literaris, fragments i fulls solts en pergamí de llibres de diverses èpoques, etc. Tota aquesta secció de manuscrits s'incorporarà a la reserva especial d'ells. En altre número, doncs, del present BUTLLETÍ, en donarem complet l'inventari, per tal de poder-se facilitar tot seguit la consulta.

De l'Hospital, finalment, s'han adquirit alguns milers de pergamins també de procedències varies, en general, pel que hem pogut veure fins ara, del segle XIV.⁸ ençà; entre una gran majoria de documents de caràcter purament administratiu, se'n troben d'interessants per a la història de les nostres institucions, dels grans llinatges catalans, de les nostres guerres, etc. També és important una col·lecció de registres antics de malalts de l'Hospital (alguns del segle XV) i altres semblants.

Per fer lloc a tota aquesta documentació, que pròximament ressenyarem amb més detall, dreçant-ne successivament inventaris especials, ha calgut habilitar un local exprés del segon pis on s'han instal·lat igualment els papers procedents de l'Arxiu de la batllia de Cardona (vegeu més avall) i on s'hi podran inquirir les entrades successives. En ell s'ha començat per ordenar i catalogar tots els manuals notariaus, la sèrie que més aviat caldrà escorcollar i que a hores d'ara està gairebé del tot enllestida. Demés, s'estan destriant els diversos fons damunt indicats i bastants d'altres que's van iniciant a mesura que l'ordenació va endavant. Per ben aviat, creiem que es podrà consultar tota la part de paper; i una mica més enllà, els pergamins, els quals requereixen més feina abans no seran tots aplanats per al seu maneig més fàcil. — R. d'A.

ARXIU DE LA BATLLIA DE CARDONA, per Mn. Pere Pujol, prev. — Ha arribat molt incomplet i aperduat el que fóra en altre temps completíssim Arxiu de la Batllia de Cardona, avui en possessió de l'Institut d'Estudis Catalans. Tota una sèrie de manuals de notari, llibres especials de la cort de la Batllia, processos i altres papers des dels darrers anys del segle XIII.⁸ fins al XVII.⁸ inclusiu, constitueixen les resquícies de tan important Arxiu. Ço que avui existeix són gairebé tot fragments; a penes si resten algunes peces senceres. Suggereixen aquests fragments immediatament la idea de què és moltíssim més ço que ha desaparegut que les deixalles que han quedat. Per

això a l'assajar-ne la classificació hem disposat cronològicament, recollint-los en plecs, els diferents manuals sencers i fragments inconnexes (d'aquests n'és la major partida) amb una concisa nota a fàisó d'inventari, col·locada al davant de cada plec. Per ella es pot veure ço que cadascun d'ells conté en termes generals, car, altrament, calia fer-ne l'extracte minuciós de totes i cada una de les notes documentals que duen escrites.

Ço que avui resta classificat en aquesta forma són tots els materials més primitius, ço és, la documentació dels darrers anys del segle XIII.⁸, la qual sols constitueix un plec, i tota la del segle XIV.⁸ que són, en conjunt, cinquanta plecs. L'ordre de classificació és molt senzill. Començant pel XIII.⁸, hem donat una lletra a cada segle, la qual, junt amb la nota de procedència i el número d'ordre corresponent, constitueixen la signatura de cada lligall o plec.

A.

I. — Plec de dos manuals de notari incomplets. Conté, el primer, 67 fulles, i 37 el segon, i pertanyen als anys 1292 i 1294, respectivament cada un d'ells, malgrat llegir-se en les cobertes del segon la data de *m.cc.xc. primo*.

B.

I. — Dos manuals de notari. El primer, corresponent a l'any 1302, és un fragment que conté 44 fulls. És bastant deteriorat. El segon, que correspon als anys 1302 (comença el dia de sant Joan) i 1303, és ben conservat. Conté 88 fulls. Conté un fragment de 22 fulls, datat de 1303.

II. — Dos manuals de notari. El primer, que correspon a l'any 1306, pertany al notari Pere de Nagut i té 66 folis. El segon, corresponent a l'any 1307, és gairebé inútil per a la consulta per esser els seus fulls encolats a causa de la humitat que patí.

III. — Dos fragments de manuals de notari pertanyents als anys 1308 i 1309, començats ambdós en la diada de sant Joan de l'any respectiu. El del 1308 té 51 folis numerats; l'altre arriba a 50. Es llegeix en el segon que a 15 de novembre començà a regir l'escrivania Bernat de Font, prevere, en nom i lloc de Berenguer d'Aguilar.

IV. — Tres fragments de manual de notari de l'any 1311. Tenen 40, 42 i 36 folis, respectivament.

V. — Tres fragments de manual de notari de l'any 1312 el primer, i del 1313 els altres dos. Tenen 24, 42 i 56 folis, respectivament.

VI. — Manuals de notari pertanyents a l'any 1314. Els dos primers són fragments de 26 i 18 folis cada un. El tercer, que és un manual complet, es llegeix començat a «octavo kalendas julii, anno Domini millesimo trecentesimo quarto decimo». En la coberta, com a títol, es llegeix: «Liber Hebreorum.» Té 63 folis.

VII. — Dos fragments de manual de notari. El primer, que és de format major, pertany al notari Jaume Llovet i té 67 fulls. El segon, en té 40. Corresponen a l'any 1317.

VIII. — Tres manuals de notari, incomplets. Pertanyen els dos primers a l'any 1318 i tenen 49 i 70 fulls, respectivament. El segon, és del notari Ramon de Lorenca. El tercer, correspon a l'any 1319 i compta 126 fulls.

IX. — Quatre fragments de manual de notari. El primer, pertany a l'any 1320 i té 28 fulls; el segon, comprèn del 1320 al 1322, i compta 132 fulls; el tercer, correspon al 1322 i té 42 fulls, i el quart, que es diu escrit pel notari Jaume de Torrents, pertany al 1322, i compta 44 fulls.

X. — Sis fragments de manual de notari. El primer, comprèn de 1321 a 1323 i té 194 fulls; el segon, és de l'any 1323 i té 46 fulls; el tercer, és de l'any 1324 i té 39 fulls; el quart, el cinquè i el sisè, són del mateix any, i compten 18, 40 i 40 fulls, respectivament.

XI. — Cinc fragments de manual de notari. El primer, pertany a l'any 1325 i té 32 fulls; el segon, és del mateix any i té 18 fulls; el tercer, és del protocol del notari Bonanat de Boix, pertany a l'any 1325 i té 206 fulls. És gairebé complet. Els dos restants corresponen a l'any 1326, i compten 20 i 84 fulls, respectivament.

XII. — Quatre manuals de notari incomplets. El primer, que es diu del notari Jaume de Torrents, és de l'any 1328 i té 40 fulls; el segon, és del mateix any, i en té 48; els altres dos, són de l'any 1329 i compten 40 i 133 fulls, respectivament.

XIII. — Tres fragments de manual de notari, els quals pertanyen a l'any 1330, i compten 48, 36 i 99 fulls, respectivament.

XIV. — Quatre fragments de manual de notari, corresponents a l'any 1331. Compten 161, 43, 93 i 74 fulls, respectivament.

XV. — Un fragment de manual de l'any 1332, que compta 98 fulls; el «Liber bladi», de 1332 a 1348, que té 50 fulls i és complet, i un fragment de manual de l'any 1333, que compta 49 fulls.

XVI. — Dos manuals de notari de 1334. El segon, comprèn també el 1335. Compten 203 i 130 fulls, respectivament.

XVII. — Un manual de notari que sembla complet. Compta 198 fulls. Dos fragments en molt mal estat, de 36 i 45 fulls, i altre manual, bastant deteriorat, de 188 fulls. Pertanyen a l'any 1336.

XVIII. — Un manual de notari que comprèn els anys 1337-1338, i compta 202 fulls; un fragment de 52 fulls que comprèn de 1337 a 1347, i altre fragment d'inventaris i testaments que compta 62 fulls i correspon al 1337.

XIX. — Tres manuals de notari incomplets, corresponents a l'any 1338, de 157, 74 i 43 fulls, respectivament, i un fragment de l'any 1339 de 89 fulls.

XX. — Manual del notari Guillem de Palau, de 75 fulls; un fragment de 50, i altre manual incomplet de 100 fulls; tots corresponents a l'any 1340.

XXI. — Un fragment de manual de 52 fulls i un manual de 216, pertanyents ambdós a l'any 1341.

XXII. — Quatre fragments de manual de notari, pertanyents a l'any 1342. El primer (llevat dels 40 fulls primers, correspon a la data que té escrita de l'any 1326) compta 136 fulls; segueixen quatre fulles desgafades d'un manual de la Batllia del dit any; un quadern de la cort de la Batllia de 23 fulls, que comprèn fins l'any 1344; un fragment de 40 fulls, altre de 44 i el darrer de 101 fulls.

XXIII. — Un manual de notari de 132 fulls; dos llibres manuals de la Batllia, incomplets, de 127 i 55 fulls, respectivament. Pertanyen tots a l'any 1343.

XXIV. — Tres fragments de manual de notari; el segon i el tercer, ho són d'En Berenguer de Sant Gervasi. Compten 50, 167 i 46 fulls, respectivament;

i corresponen a l'any 1344. Segueix un manual complet de 208 fulls, que comprèn els anys 1344-1345.

XXV. — Dos fragments de 50 fulls cadascun; el primer diu pertànyer al notari Berenguer de Sant Gervasi. Segueix un quadern de 11 fulls, intitulat: «Instrumenta vendicionum violarii centum solidorum venditi Bernardo de Mezina per Jacobum de Prato et plures alios.» Altre fragment, molt deteriorat, de 110 fulls. Corresponen tots a l'any 1345.

XXVI. — Cinc fragments de manual de notari, pertanyents a l'any 1346. El primer conté un pergami del dit any sobre la possessió del molí de Coaner. Compten 36, 43, 78, 197 i 148 fulls, respectivament.

XXVII. — Quatre fragments de manual de notari, pertanyents al 1347. Compten 96, 58, 49 i 84 fulls, respectivament.

XXVIII. — Un manual del notari Pere Dolvis, complet, de l'any 1348; compta 148 fulls. Un fragment de 38 fulls i un quadern de 29. Un manual de la Batllia pertanyent a Ramon Mulner, regent, el qual compta 86 fulls. Un quadern d'inventaris de 19 fulls; i altres dos d'inventaris i testaments, el segon dels quals arriba fins l'any 1351, de 26 i 76 fulls, respectivament. Pertanyen a l'any 1348.

XXIX. — Un manual de notari de 197 fulls, pertanyent a l'any 1349, i tres fragments de 40, 46 i 34 fulls, respectivament, pertanyents a l'any 1350.

XXX. — Un manual de la Batllia, de 95 fulls, el qual comprèn de 1351 a 1360; un manual del notari Guillem Besalú, de 103 fulls, el qual correspon a l'any 1352, igual que un fragment de manual que el segueix de 40 fulls; altre fragment de 48 fulls, i un «Protocollus libri comunis» de 126 fulls, pertanyents ambdós a l'any 1353.

XXXI. — Un manual de notari de 61 fulls; un fragment de manual de 40 fulls i altre de 48, pertanyents tots a l'any 1355. Altres dos fragments de 52 i 93 fulls, corresponents a l'any 1356.

XXXII. — Un «Liber proprietatis inceptus per Petrum Moxó, natarium...», de 137 fulls, i de l'any 1357; un fragment de manual de 42 fulls del mateix any; un quadern de 18 fulls del procurador general del vescomte de Cardona, En Ramon de Peguera, que comprèn els anys 1357-1358. Un manual de notari de l'any 1359, que compta 97 fulls.

XXXIII. — Un fragment de manual de notari de 46 fulls, pertanyent a l'any 1360; altre fragment de 1361-1362, de 62 fulls; altre fragment dels mateixos anys de 48 fulls; un manual de l'escrivà de la cort de la Batllia, de 91 fulls, pertanyent al 1361; un quadern de manual de la Batllia, de 15 fulls, de l'any 1362, i un manual incomplet que conté inventaris i testaments, de 52 fulls, del mateix any.

XXXIV. — Un manual de notari de 122 fulls i un fragment de 17, de l'any 1363; altre fragment de 61 fulls, de 1365, i un manual incomplet, en quatre fragments, de 1368. Compta 168 fulls.

XXXV. — Un manual de notari incomplet i molt deteriorat, de 113 fulls; un fragment de manual de la Batllia, de 18 fulls; tres fragments de manual de notari, de 46, 50 i 40 fulls, respectivament; tots els quals corresponen a l'any 1370. Dos fragments de manual de notari, de 63 i 16 fulls, respectivament, de l'any 1371.

XXXVI. — Dos fragments de manual de notari, de 44 i 153 fulls, respectivament, de l'any 1372; un fragment de manual de la Batllia, de 24 fulls, amb altres dos fragments de manual de notari de 133 i 30 fulls, tots aquests de l'any 1373.

XXXVII. — Un quadern de 10 fulls, del «Liber Bladi...»; dos fragments de manual, de 42 fulls cadascun, el segon dels quals conté (foli 5) una àpoca de 250 florins del pintor Jaume Serra sobre l'obra del retaule de santa Maria de Cardona; altre fragment de manual de notari, de 84 fulls, i un manual complet, o «Liber comunis...», del notari Pere Zator, de 342 fulls. Corresponen tots a l'any 1375.

XXXVIII. — Un fragment del «Liber bladi...», de 22 fulls, de l'any 1376-1377; un fragment de manual de 18 fulls, i altre en tres plecs desgafats, de 22 fulls; tots de l'any 1376. Altre fragment de manual, de 48 fulls, i un manual incomplet de 152, corresponents a l'any 1377.

XXXIX. — Un fragment de manual, de 32 fulls, i altre de llibre de la Batllia, de 34, pertanyents ambdós a l'any 1378. Altre fragment de llibre de la Batllia de 56 fulls, i un fragment de manual de 46, de l'any 1379. Un manual de testaments de 47 fulls, que comprèn els anys 1379-1381.

XL. — Un manual de notari de 192 fulls, corresponents a l'any 1380; un «Liber Clavarii...», de 58 fulls, de l'any 1380-1383, el qual en el foli 20 conté un inventari de l'església de Cardona; un fragment de manual, de 16 fulls, altre de 91, i un manual de testaments de 148, pertanyents a l'any 1381.

XLI. — Quatre fragments d'un manual incomplet de 45, 34, 44 i 36 fulls, respectivament, pertanyents a l'any 1382; altres tres fragments de manual de notari, de 32, 34 i 50 fulls, respectivament, amb un manual de la Batllia, de 99 fulls, corresponents tots a l'any 1383.

XLII. — Un manual incomplet en tres fragments, de 20, 44 i 46 fulls, respectivament, de l'any 1384-1385; altre també, en tres fragments, de 44, 87 i 72 fulls, respectivament, pertanyents a l'any 1386.

XLIII. — Un manual de la Batllia, incomplet, de 119 fulls, pertanyent a l'any 1389; altres dos fragments de 37 i 12 fulls, respectivament, de l'any 1390; altre llibre de la Batllia, de 93 fulls, de l'any 1392, amb altres dos fragments, de 39 i 77 fulls, respectivament, de l'any 1393.

XLIV. — Tres manuals de la cort de la Batllia, de 56, 68 i 98 fulls, pertanyents als anys 1397, 1398 i 1399, respectivament. Tenen documents en paper, adjuntats, alguns amb signatures d'hebreus.

XLV. — *Indatats*. Conté una sèrie de fragments de manual, de format major i regular, els quals no s'han pogut classificar a causa de no portar data. Sembla, però, que no passen de la primera meitat del segle *xiv*.^e.

XLVI. — *Indatats*. Són així mateix una sèrie de fragments de manual, deteriorats, els quals semblen pertànyer a la primera meitat del segle *xiv*.^e.

XLVII. — *Indatats*. Conté aquest plec onze fragments de manual, gairebé tots del protocol dels notaris de Cardona, corresponents a mitjans del segle *xiv*.^e.

XLVIII. — *Indatats*. Sis fragments de manual (de notari i de la cort de la Batllia) molt deteriorats, de mitjans del segle *xiv*.^e.

XLIX. — *Indatats*. Un plec de manuals en pèssim estat de conservació, gairebé inaprofitables, amb alguns fulls solters. Semblen poder-se incloure dintre la primera meitat del segle *xiv*.^e.

L. — *Indatats*. Constitueixen aquest plec una sèrie de quaderns de manuals que es poden fixar com pertanyents a la segona meitat del *xiv*.^{en} segle.

BIBLIOTEQUES POPULARS DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. —

Durant l'any 1919 en funcionaven les de Valls, Olot, Borges i Sallent. La de Canet de Mar fou oberta al públic el 14 de desembre de 1919. La de Vendrell, ho serà dins de breu temps. Donem l'estadística de lectors i llibres llegits de les quatre primeres durant l'any 1919, únic sencer en què han funcionat.

	Lectors	Llibres llegits	Habitants de fet *
Valls	5,953	7,658	10,250
Olot	3,157	4,338	8,588
Borges.	3,041	3,590	4,444
Sallent.	3,766	4,627	3,537

Comptant 350 dies hàbils de lectura, ja que els diumenges són també obertes durant tres hores, tenim el següent promedi diari de lectors:

Valls	17
Sallent.	10
Olot	9
Borges.	8

Segons aquest promedi, el número de lectors diaris que correspon a cada població per miler d'habitants del seu cens, és el següent:

Sallent	2'83
Borges	1'80
Valls.	1'66
Olot	1'05

La població més reduïda és la que llegeix més, i això s'explica, no sols pel seu caràcter predominantment industrial, sinó també pel superior valor dels llibres posats en la seva Popular a disposició dels lectors. Sallent sobrepassa el terme mig de 2'50 lectors per mil habitants que Brown assenyala com a normal en les biblioteques angleses. Cap de les altres poblacions s'hi acosta, però no hi ha dubte que si es milloressin els seus fons de llibres, augmentaria llur atracció de lectura.

Les bibliotecàries, però, poden fer molt amb el seu esforç personal. L'hàbit de llegir s'ha de desvetllar agressivament, despertant curiositats en les generacions nostres en les quals se n'ha atrofiat el desig per manca de mitjans de satisfer-lo.

Ordre de preferència dels llibres llegits:

Valls	Olot	Borges	Sallent
Literatura	Literatura	Literatura	Ciències aplicades
Història	Enciclopèdies	Història	Literatura
Belles Arts	Belles Arts	Belles Arts	Enciclopèdies
Enciclopèdies	Història	Enciclopèdies	Història
Dret i Pedagogia	Ciències aplicades	Filologia	Belles Arts

* Segons el *Nomenclator* de l'Instituto Geográfico y Estadístico (Madrid, 1916). És format amb referència al cens de 31 de desembre de 1910.

Valls	Olot	Borges	Sallent
Ciències aplicades	Dret i Pedagogia	Dret i Pedagogia	Filologia
Religió	Ciències pures	Ciències aplicades	Ciències pures
Ciències pures	Filologia	Ciències pures	Filosofia
Filologia	Filosofia	Filosofia	Dret i Pedagogia
Filosofia	Religió	Religió	Religió

No essent igual el número de llibres en cada una d'aquestes seccions, s'ha d'atribuir un valor relatiu a aquesta llista. Valls, Olot i Borges donen una proporció ben semblant, això pot esser degut a la uniforme composició dels seus fons; malgrat la diferència de poblacions, una selecció quasi idèntica de llibres, ha trobat acolliment quasi idèntic. Però no podem judicar per aquestes llistes l'ordre de preferències de cada població en la lectura, i és possible que un augment en certes seccions que ocupen llocs inferiors en la llista, les faria muntar als primers. Prova d'això la tenim en la Biblioteca de Sallent, on les ciències aplicades ocupen el primer lloc amb 1,557 llibres llegits, venint després la literatura amb 760. Aquestes xifres són significatives. Sallent posseeix, demés del fons de llibres adquirit per la Mancomunitat, una important biblioteca local, formada per l'Ajuntament, que ha estat incorporat a aquell. Amb aquest reforç, resten bastant equilibrades en quant a número, les seccions de ciències aplicades i literatura, i amb tot i això, la xifra d'obres llegides en aquella dobla la de l'altre.

S'han d'anar corregint les desproporcions existents en la respectiva densitat dels fons i posar-los en ço que sia possible d'acord amb el caràcter i necessitats de cada població. Els llibres per a infants han de constituir una secció més individualitzada, especialment nutrida d'obres en català, creant en els nois un hàbit d'acudir a la Biblioteca, la qual seguirà després atraient-los en esser grans. És urgent també enriquir la secció literària (la que més aviat envelleix i perd interès en el gust del públic) i modernitzar el rengle de literatura catalana, la qual es troba en evident desproporció. — R.

BIBLIOTECA PÚBLICA ARÚS. — Moviment durant els anys 1918 i 1919.

	Any 1918			Any 1919		
	Lectors cada mes			Lectors cada mes		
	Matí	Vespre	Total	Matí	Vespre	Total
Gener	533	299	832	394	230	624
Febrer	457	236	693	461	202	663
Març	321	185	506	423	177	600
Abril	419	251	670	384	98	482
Maig	465	290	755	510	357	867
Juny	455	221	676	254	209	463
Juliol	514	250	764	411	393	804
Agost	609	248	857	512		512
Setembre	534	247	781	385	288	673
Octubre	605	251	856	338	296	634
Novembre	558	272	830	397	273	670
Desembre	488	191	679	444	410	854
Totals			8,899			7,646

1918. Matèries	Gener	Febr.	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Sbre.	Obre.	Nbre.	Dbre.	Total llibres servits
Administració i Hisenda .	2	3	1	7	7		2		6				28
Agricultura	7	1	5	3	1		2	2	3	1	2		27
Almanacs	5	12			2	14		26	6	3	6	4	88
Amèriques	5	2	2	2	23	5	9	7	7	10		10	82
Arqueologia	10	2	4	11	6	13	9	7	5	1	12	5	85
Arquitectura	3	7	10	4	1			2	3	2	1	1	34
Arts i Oficis	46	19	6	16	9	11	17	12	2	7	12	14	171
Astronomia	1	3	5	6	11	12	1	2	4	2	5	2	54
Belles Arts	41	19	9	26	25	19	26	44	35	27	40	33	344
Ciències de l'Enginyer . .	18	4	9	6	9	17	10	1	3	1	1	4	83
Ciències Naturals	10	7	6	21	4	6	4	16	16	4	11	6	111
Diccionaris	59	60	66	57	60	40	165	186	75	53	74	118	1,013
Dret i Legislació	1	11	13	18	3	4	10	5	1	11	5	4	86
Economia Política		2	2	1		1	6			1			13
Federació i Regionalisme .	2	2	1	8		1		1		2	1	4	22
Filosofia	68	40	37	41	22	16	52	53	40	73	84	48	574
Física i Química	27	19	12	23	24	16	65	25	23	29	27	31	321
Geografia	17	20	5	30	15	11	18	17	63	26	16		238
Història	65	99	66	63	67	88	88	127	142	62	94	98	1,059
Indústria i Comerç	65	28	6	5	8	20	1	10	6	12	23	14	198
Instrucció i Educació . .	2	4	2	8	1		1	4	2	2	2	3	31
Literatura	377	305	209	245	304	279	381	451	391	455	390	319	4,108
Lingüística	21	24	26	35	27	48	25	17	13	12	49	21	318
Marina	1	2	3		3		1	3		2	7		28
Masoneria	8	6		4	3	1	3		1	1		1	21
Matemàtiques	45	37	30	69	107	75	53	44	34	48	25	11	578
Medicina i Apotecaria . .	16	22	18	53	55	18	8	22	20	16	17	18	283
Milícia		1	1	1	4	2	1		3		12	7	32
Música	32	13	29	36	53	68	22	16	5	46	50	39	409
Política i Sociologia . . .	17	8	17	13	14	12	13	13	31	32	30	18	218
Religió i Moral	13	4	4	5	9	11	3	5	14	15	8	12	103
Revistes i Periòdics . . .	71	48	31	19	34	45	35	26	14	25	24	33	405
Toreig			1	4		6	2			2	1	1	17
Viatges i Guies	16	25	16	7	18	9	11	13	23	15	9	4	166
Total . . .	1,071	859	653	847	929	868	1,044	1,159	999	998	1,038	883	11,348

1919. Matèries	Gener	Febr.	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Sbre.	Obre.	Nbre.	Dbre.	Total llibres servits
Administració i Hisenda .								19					19
Agricultura	2		3	1	3	3	11	2		1			26
Almanacs	1	10	1	3	1	1	3	2	1	3		3	29
Amèriques	11	5	5	11	5	4	19	6	13	39	3	6	127
Arqueologia	12	7	3	4	18	20	40	1	3	10	4	14	136
Arquitectura	1					5	32	1	2				41
Arts i Oficis	7	2	28	12	13	9	6	8	8	4	17	11	125
Astronomia	3						5		5	3	15	3	55

1919. Materies	Gener	Febr.	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Sbre.	Obre.	Nbre.	Dbre.	Total llibres llegits
Belles Arts	71	71	12	16	27	31	20	14	11	29	7	15	324
Ciències de l'Enginyer . .	6	4	1	2	1	7	7	12	1	6	1		48
Ciències Naturals	12	11	2	17	25	21	11	7	10	42	13	30	201
Diccionaris	134	125	87	57	195	39	57	46	48	54	65	93	1,000
Dret i Legislació	13	12	3	9	19	3	20	5	14	9	3	15	125
Economia Política			3	1	3	1		1	6	1	1	22	39
Federació i Regionalisme .	4	7	4	5	8		10		1	3	1	2	45
Filosofia	35	26	15	15	63	39	50	13	22	33	26	54	391
Física i Química	52	12	11	14	19	14	21	8	13	20	16	18	218
Geografia	19	29	17	12	14	11	25	25	36	6	22	39	255
Història	76	110	99	60	145	55	119	58	135	82	119	124	1,182
Indústria i Comerç	3	17	23	17	15	12	16	8	8	7	12	9	147
Instrucció i Educació . .	1	2	2	9	3	2	1		1		2	1	24
Literatura	210	192	253	200	336	153	335	297	349	288	352	437	3,402
Lingüística	28	43	30	15	36	23	26	6	13	15	10	33	278
Marina			2	2	2	2	3	2	4	1		7	25
Masoneria	3	1	1	3		2		4	10		2		26
Matemàtiques	22	41	5	13	39	45	35	22	14	17	2	1	256
Medicina i Apotecaria . .	26	27	28	24	20	15	19	10	16	8	4	10	207
Milícia	10	7		9	12		7	6		2	3	8	64
Música	21	23	23	18	32	11	10	18	14	15	62	21	268
Política i Sociologia . . .	25	10	17	23	20	9	10	12	38	32	30	21	247
Religió i Moral	8	5	13	4	9	6	18	12	11	18	3	1	108
Revistes i Periòdics . . .	55	40	37	4	62	15	39	27	20	16	21	23	359
Toreig										1		12	13
Viatges i Guies	11	29	16	37	11	18	31	9	6	13	7	9	197
Total	882	877	744	618	1,156	576	1,016	662	833	778	823	1,042	10,007

BIBLIOTECA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. — El dia 29 de novembre de l'any 1918 va obrir-se la reinstal·lació de la Biblioteca en ocasió de celebrar la inaugural de curs aquest feiner i ja antic Centre Excursionista de Catalunya. La sala destinada a contenir aquesta llibreria és agradosa i ben disposada, reunint bones condicions de claror i d'aire, essent també excel·lent la il·luminació elèctrica en les tardes, que són les hores oficials en què el servei és prestat. Sota l'encertada direcció de l'arquitecte Josep Danés, s'ha donat a les sales un aspecte com de masia: el mobiliari, entre les parets decorades de llibres, i la situació tranquil·la del local predisposen i exciten al treball.

Respecte a la constitució del fons d'aquesta biblioteca, data des de la fundació de les dues societats excursionistes que precediren a la formació del Centre Excursionista. Totes dues estimularen les relacions i els canvis dels llurs respectius butlletins, l'una amb un aspecte més arqueològic, l'altre amb un caràcter més excursionista, mentrestant que abundaven els donatius dels socis i de diverses entitats. D'ençà que varen ésser refoses, l'augment ha estat més gran a mesura que s'extenia el radi d'acció del Centre. El malaguanyat excursionista Artur Osona, autor de tantes guies de Catalunya, va llegar-hi, en morir, tots els seus llibres; així la biblioteca ha augmentat i creix continuadament àdhuc per compres; podent-se ben comptar que avui està constituïda per uns vuit mil volums.

Com es pot suposar, la riquesa principal d'aquest fons el constitueix el que se'n podria anomenar biblioteca excursionista : sota aquest aspecte és una biblioteca única a Barcelona i potser en moltes altres ciutats. Les col·leccions de revistes franceses, angleses, i especialment dels països muntanyosos, són gairebé sempre completes; la secció pireneista, que la Junta té sempre cura d'augmentar; les publicacions excursionistes de Catalunya, entre les quals és tan nombrosa la del propi Centre, sense deixar de comptar els principals textos catalans de tot temps i del renaixement i les obres de més sovint consulta en els aspectes arqueològic, històric i monumental, podríem dir que, sense detallar, formen aquesta biblioteca, que es pot dir nova, no precisament perquè és nova la instal·lació, sinó perquè s'ha posat novament en valor. — J. M. T.

BIBLIOTECA DEL CONSELL DE PEDAGOGIA (Urgell, 187). — Moviment de la Biblioteca durant l'any 1918.

Llibres extrets de la Biblioteca, amb especificació de llurs matèries:

Matèries	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Jul.	Agost	Sbre.	Oct.	Nbre.	Dbre.	Total
Obres generals .	11	20	18	18	29	22	40	15	11	6	17	51	258
Filosofia . . .	38	31	35	32	30	30	29	23	32	23	22	43	368
Religió . . .	13	5	10	10	9	4	5	10	3		5	5	79
Ciències socials i pedagogia .	224	200	218	211	214	164	160	140	142	87	73	183	2,016
Filologia . . .	53	45	47	42	52	40	30	34	17	15	19	37	431
Ciències pures .	99	87	116	214	74	64	72	68	53	49	53	75	1,024
Ciències aplicades	47	58	64	73	65	42	47	24	33	21	25	44	543
Belles Arts. . .	24	20	21	19	25	24	26	18	18	14	17	24	250
Literatura. . .	86	81	98	110	90	80	78	52	66	38	38	82	899
Història . . .	61	43	60	114	48	42	62	53	38	26	22	46	615
Sumes . .	656	590	687	843	636	512	549	437	413	279	291	590	6,483

Moviment de la Biblioteca durant l'any 1919.

Llibres extrets de la Biblioteca, amb especificació de llurs matèries:

Matèries	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Jul.	Agost	Sbre.	Oct.	Nbre.	Dbre.	Total
Obres generals .	18	14	7	8	66	46	45	30	10	25	38	43	350
Filosofia . . .	46	48	23	35	38	31	20	33	26	24	36	28	388
Religió . . .	9	5	2	5	4	5	8	11	8	5	8	8	78
Ciències socials i pedagogia..	216	152	77	170	175	162	175	187	158	206	209	190	2,077
Filologia . . .	36	38	16	42	56	16	30	25	35	45	50	35	424
Ciències pures .	78	89	46	91	116	63	74	96	79	128	120	120	2,100
Ciències aplicades	32	39	23	44	50	26	28	32	35	53	51	50	463
Belles Arts . .	26	33	16	27	24	31	27	29	32	35	29	35	344
Literatura . .	66	67	27	71	75	73	105	107	75	90	95	104	955
Història . . .	42	47	27	48	53	38	50	48	36	51	58	55	553
Sumes. .	569	532	264	541	657	491	562	598	494	662	694	668	7,732

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR PER LA DONA. — Moviment de la Biblioteca durant els anys 1918-1919.

Nombre de llibres llegits:

Mesos	Biblioteca circulant		Biblioteca pública	
	Llibres deixats a domicili	Any 1918	Llibres llegits a la mateixa	Any 1919
Gener	1,511	1,809	170	212
Febrer	1,444	1,853	141	158
Març	1,616	1,659	143	109
Abril	1,475	1,637	162	128
Maig	1,364	1,699	140	120
Juny	1,416	1,226	82	68
Juliol	1,241	1,348	74	31
Agost	1,220	1,409	68	27
Setembre	1,177	1,316	68	62
Octubre	957	1,750	85	185
Novembre	1,309	1,960	196	212
Desembre	1,574	1,551	222	155
Total	16,304	19,217	1,551	1,467

Distribució per matèries:

Matèries	Biblioteca circulant		Biblioteca pública	
	Llibres deixats a domicili	Any 1918	Llibres llegits a la mateixa	Any 1919
Obres generals i Bibliografia	677	1,233	135	112
Filosofia	492	528	36	29
Religió-Teologia	502	715	31	30
Ciències Socials-Dret	1,649	1,875	123	116
Filologia	419	300	189	136
Ciències naturals	411	364	40	40
Ciències aplicades	476	419	44	50
Belles Arts	258	226	100	139
Literatura	10,472	12,414	734	733
Història i Geografia	903	1,143	119	82
Total	16,304	19,217	1,551	1,467
Any 1918. — Total de llibres llegits				17,855
Any 1919. — Total de llibres llegits				20,684

BIBLIOTECA DE L'ESCOLA ELEMENTAL DEL TREBALL (Urgell, 187). — La Biblioteca s'obrí el 12 de gener de 1919, amb el doble caràcter de circulant i de presència. Consta d'un miler de volums d'obres elementals en matèries tècniques dins de les especialitats de Mecànica, Electricitat, Arts Tèxtils i Indústries Químiques, principalment. Els llibres es deixen únicament als alumnes de l'Escola, prèvia presentació de

la tarjeta de matrícula, havent de renovar els lectors la inscripció el 15 de setembre. L'estadística següent comprèn, doncs, des del 12 de gener al 13 de setembre de 1919.

Total de lectors 509

Total de llibres deixats:

Ciències pures	663
Ciències aplicades	1,225
Literatura.	513
Història i Geografia	303
Altres matèries	202
Total	2,906

Del 15 de setembre fins a acabar l'any, l'estadística és la següent:

Total de lectors 331

Llibres deixats:

Ciències pures	248
Ciències aplicades	469
Literatura.	574
Història i Geografia	225
Altres matèries	221
Total	1,737

BIBLIOTECA DE LA REIAL ACADEMIA DE MEDICINA I CIRURGIA DE BARCELONA. — Ha rebut en donatiu l'any 1919 la biblioteca del Dr. F. de P. Campà, que comprèn un total de 1,500 volums.

BIBLIOTECA DEL COL·LEGI D'ADVOCATS. — Va rebre durant l'any 1919 la part més important de la biblioteca de l'il·lustre jurisconsult D. G. M. de Brocà, qui la deixà en testament al Col·legi i a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, concedint a aquell dret de prioritat en l'elecció.

Aquest mateix any de 1919 ha començat a publicar un índex de les obres ingressades, per ordre alfabètic d'autors, el qual seguirà continuant-se en anys successius, en ordre sistemàtic de matèries, com a complement al Catàleg general imprès de la Biblioteca.

«EXPOSICIÓN BIBLIOGRÁFICA DEL QUIJOTE». — En els mesos de febrer i març de 1919, la societat Mutua de Artes y Letras, de Barcelona, organitzà una «Exposición Bibliográfica del Quijote», en el Saló Goya, exposant exemplars de la col·lecció cervantina propietat d'En Joan Suñé.

No detallarem la part més remarcable de la dita exposició, per tal com ja hem tractat d'aquesta col·lecció en el BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA (vol. III, pàg. 132), però sí direm que els organitzadors s'excediren un xic massa al dir que era «la más importante colección de quantas ediciones de la inmortal obra cervantina se han hecho en todas las lenguas y en el mundo entero». — G.

SEGÓN CONGRÉS UNIVERSITARI CATALÀ (abril 1918). — Al tema IX, *Organització de la Biblioteca de la Universitat*, fou presentada la següent Ponència del director de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, Sr. Jordi Rubió:

«El pensament que m'ha guiat en les conclusions que tinc l'honor de presentar a l'aprovació del Congrés, es pot resumir en dos punts:

»1. Descentralitzar la nostra Biblioteca Universitària de l'organisme incolor i burocràtic que avui esterilitza la seva activitat.

»2. Articular-la íntimament amb la vida de la Universitat catalana.

«I abans de tot, permeteu que declari palesament que en les meves paraules no s'hi ha de veure cap censura ni cap al·lusió mortificant per al digne personal encarregat de la seva custòdia. A ella han dedicat la vida homes il·lustres en la història de la nostra cultura, des dels temps que En Pau Piferrer en fou son segon bibliotecari. Avui dia els amics benivolguts que la regeixen s'esforcen en trobar medi, dins dels encarcaments avars del pressupost, per a convertir la Biblioteca Universitària en l'instrument viu que els temps demanen, i bona prova de l'eficàcia de llurs iniciatives ens la donà la rica exposició lul·liana que sabé organitzar l'entusiasme de l'actual director. Jo, personalment, i tinc goig de manifestar-ho ací, sols puc dir paraules d'agraïment per la generositat amb què s'hi han facilitat sempre els meus treballs. El defecte està en la màquina i no en els maquinistes, i per això sóc cert que en ells trobarem els nostres primers col·laboradors per a dur a terme la reforma que proposem.

«És innegable que la Biblioteca Universitària viu en la Universitat, però no viu amb la Universitat. Els alumnes no s'hi senten en ella més a casa seva que a la meritíssima Biblioteca Arús, per exemple. Els professors sols poden influir en forma microscòpica, i pràcticament nul·la, per la petitesa ridícula del pressupost d'adquisicions en les que fa la Biblioteca. Dels llibres novament entrats, mestres i deixebles n'heuen sols de tant en tant un coneixement tardà i deficient. Per culpa d'una organització anacrònica i ineficaç, no serveix per a despertar orientacions ni tempta a l'estudiós amb el prestigi incitant de les novetats literàries i científiques. Les revistes modernes, en realitat, no s'hi troben, o no hi poden ésser consultades abans de formar volum complet; ni un esquitit *Petit Larousse* és a la lliure disposició, per a resoldre en un salt la més petita cita biogràfica o un dubte cronològic. El préstec a domicili no existeix, encara que els reglaments l'autoritzin en forma homeopàtica i sols perquè no sigui dit. Sobretot, i aquest és un cas únic al món, a la biblioteca oficial espanyola *no es permet al públic la consulta del catàleg...* I són ben justes les lamentacions dels bibliotecaris, condemnats a treballar sense il·lusions, fent de guardians d'una riquesa morta i improductiva, amb consignacions irrisòries per a adquisicions, i el que és pitjor, sense confiança en les pròpies forces per a intentar un reviscolament del que en el fons de la seva consciència donen per fracassat.

«La conseqüència és que els professors s'allunyen, sense adonar-se'n potser, de la Biblioteca, i concentren les seves iniciatives en les llibreries auxiliars de les facultats. La Junta de material científic dóna suficients diners per a nodrir amb abundància relativa, poc freqüent en els organismes de l'Estat, unes biblioteques especialitzades, en les quals correspon als professors el dret de proposta i la lliure i molt sovint exclusiva consulta dels volums. ¿Quin catedràtic es basquejarà perquè un llibre entri dins de l'esquitit pressupost que per a noves adquisicions té la Biblioteca Universitària? Molt

més senzill és que el compri la Facultat; el procediment és més ràpid, més segur i de vegades (el cas no per poc freqüent és menys real, tots ho sabem) es presta magníficament a què els alumnes no puguin descobrir la font de la ciència que el professor llueix.

«I els estudiants? La Biblioteca a les tardes és tancada. Al matí obre quatre hores les seves portes, coincidint precisament amb la major part de les classes. Aprofitant mitja hora entre una i altra, molts de vosaltres hi pujeu, com hi havia pujat jo; no hi anàvem d'ordinari a llegir seriosament una obra, amb el repòs propici a la concentració intel·lectual que tenen les hores quan han finit les classes i l'esperit s'aixampla pensant que la ciència és tota altra cosa que el *programa* on se l'estrangula. Ben al contrari, pendants de la campana dels quarts per a no fer tard a la classe pròxima, els alumnes hi solen repassar la lliçó temuda en el llibre de text, si existeix a la Biblioteca, o en els apuntaments posats damunt d'un volum qualsevol, demanat a l'atzar.

«I així veiem com la primera biblioteca de Barcelona pels seus 200.000 volums, de tradició tan catalana per la procedència i naturalesa de sos fons antics, orgull un dia de les nostres llibreries conventuals, disfrutant, mercès al seu prestigi d'establiment oficial, de donatius importantíssims de corporacions i universitats estrangeres, per culpa d'una organització burocràtica, deslligada de tot contacte real, viu en una obscuritat immerescuda. Penseu únicament en com se transformaria, si els mateixos llibres que avui posseeix fossin posats en catàlegs públics a la disposició dels lectors!

«A aconseguir aquest remei s'encaminen les conclusions meves.

«Primer de tot, no hi ha dret a què no sigui plenament, totalment, de la Universitat esdevinguda nostra, la Biblioteca que en ella viu. La *Junta facultativa del Cuerpo* ja ha demostrat prou el que pot fer, perquè segueixi tenint en ella, mentre no sigui possible altra cosa, més jurisdicció que la que l'escalafó del personal exigeixi. La inspecció de la Biblioteca l'ha d'exercir el Senat de la Universitat, i essent aquesta autònoma, ella ha de destinar de sos ingressos la part necessària per al sosteniment de la Biblioteca.

«Hauria de funcionar dirigida per una comissió formada per representants del claustre de professors, un per cada facultat, dos delegats dels estudiants i el cap de l'establiment. Així, professors i alumnes l'estimarien com cosa llur, i ja cuidarien prou que no li manquessin els cabals necessaris. La primera conseqüència d'això fóra el desanquilosament dels reglaments; la modificació dels horaris, els catàlegs per al públic, les seccions de referència, el préstec, vindrien després per elles mateixes.

«Però la vida científica de la Universitat, al costat de la gran biblioteca central i de les seves branques especialitzades en les diverses escoles tècniques, requereix l'existència de biblioteques auxiliars en els Seminaris i Laboratoris. Llur base podrien constituir-la les actuals biblioteques de les facultats, moltes de les quals d'uns anys ençà, mercès a les consignacions per a material científic, resulten indubtablement superiors en cada especialitat als fons de la Universitària. Però el règim que fins ara s'ha seguit en la majoria de les biblioteques nostres de facultat, ha de reformar-se en absolut. Sols la de Lletres, que jo sàpiga, permet que els estudiants la utilitzin. I en unes i altres, el professor té sempre dret preferent, i hi ha llibre que passa la vida fora de la biblioteca. La primera condició d'una biblioteca de seminari o laboratori, és que el que hi concorri hi trobi en tot moment els llibres que puguin ésser-li necessaris. Ja els demanarà a la Central qui vulgui estudiar-los a casa. La llibreria auxiliar és una biblioteca de refe-

rència que ha de consultar-se en el mateix lloc, i ha d'ésser utilitzada amb el màxim de facilitats. Un bon catàleg, un llibre d'entrades on els estudiants inscriuen el seu nom, i la clau de la porta concedida a cada un dels admesos, sense altra vigilància que l'honorabilitat de cadascú, veu's aquí l'organització de moltes de les biblioteques alemanyes de seminari.

«Amics i companys : no és hora de detallar un pla de batalla, sinó d'alçar una bandera. De res servirien totes les nostres peticions si no hi posem voluntat i sobretot esperit. Ell és qui ens ha de retornar aquesta biblioteca nostra on s'hi conserven tantes joies del nostre passat literari, salvades en els dies lamentables de la crema dels convents, per un pensament patriòtic dels nostres regidors d'aquell temps. Si en hores d'oblit avar i inconsciència nacional ens la deixàrem pendre, ben castigats n'hem estat. Penseu que mai com ara és en les nostres mans la seva sort. Ja és hora que deixi de merèixer la Biblioteca de la Universitat Catalana el comentari compassiu que sol acompanyar la menció a l'estranger de les biblioteques espanyoles.

«No fa més que deu anys, que uns homes eminents en diverses branques del saber, en aplegar-se per primera vegada per a començar a Catalunya un assaig de vida acadèmica a l'europea, es proposaren com immediat objecte la creació d'una gran biblioteca d'estudi. Ço que semblava un somni, és avui un fet, i la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, filla major de l'Institut d'Estudis Catalans, és l'única a Espanya que dona als estrangers la impressió de trobar-se en un poble de cultura normal. Vosaltres, que avui en fruïu els aventatges, omplint les seves aules, no podeu comprendre el que foren els nostres anys universitaris, mancats de llibres, sense altre mitjà que l'emigració a l'estranger per a trobar-ne. Tant de bo que a l'agrair el desvetllament que en la ciència catalana ha promogut la campanya cultural de la nostra Diputació, en sapiguem capir la seva altíssima ensenyança i tinguem consciència dels deures que com a continuadors seus ens corresponen.»

GIRONA

BIBLIOTECA DEL SEMINARI. — El servei de préstecs durant el curs 1917-1918 ha adquirit major desenrotllament, arribant a 406 les obres deixades, xifra que excedeix quasi del doble a la de l'any anterior. Els lectors a la sala han arribat a 2,791, i els llibres consultats a 4,132. Procedents de donatius particulars la Biblioteca ha adquirit una cinquantena d'obres, algunes d'elles ben notables. També va creixent la Sala Gironina.

En el curs de 1918-1919 els llibres deixats sumen 321. La xifra ha disminuït una mica a causa d'haver-se posat algunes trabes per tal de formalitzar el servei de préstecs. En canvi, el nombre de lectors a la sala augmenta en proporció ben considerable. Els lectors són 8,376, i les obres consultades 15,468.

De donatius particulars s'han adquirit més de 500 volums.

LLEYDA

BIBLIOTECA DEL COL·LEGI D'ADVOCATS. — En 1917 s'instal·laren en dos sales dels baixos del Palau Episcopal d'aquesta ciutat, els 3,000 volums que constitueixen la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Lleyda, per haver-se tancat per ruïnós l'edifici de l'Audiència on era primerament establerta.

VICH

MUSEU EPISCOPAL. — De la seva memòria corresponent a l'any 1918, publicada pel conservador del Museu, Mn. Josep Gudiol, extraiem les notícies següents referents a les adquisicions bibliogràfiques durant l'esmentat període:

«Una de les seccions del Museu que presenta més bones adquisicions es la de bibliografia; ja que, encara que sembli impossible en els temps en que'ns trobem, podem gloriarnos de que hem adquirit disset codices. Entre ells hi ha dos *Missale parvum* del segle xv, abdós en paper; un *Psalterium*, que duu adjunts l'himner y oracioner, escrit en pergamí, ab caplletres, que procedeix de Bellpuig de les Avellanes y pot datar de finals del segle xiii; una *Regula Sancti Augustini cum expositione*, que permet atribuhirla al segle xiv, presentant adicions posteriors; ab el que fa parió un *Martyrologium Sanctae Romanae Ecclesiae ab Usuardo confectum*, com l'altre en pergamí y bella lletra gòtica, y que tinch indicis per suposar d'Escornalbou; un *Hymnarium glosatum*, quatrecentista, en paper; un Responser y oracioner diurnal, que pertany al segle xvi y no cal dubtar en suposar aragonés; unes *Horae*, incompletes, de fina vitela ab inicials missiades y daurades, probablement escrites al Nort de França, a principis del mil cinchcents; tres volums de fragments de cantorals, dels que n'hi há que s'apropen al segle x y cap full es posterior al xv; un fascicle també musical ab la Missa de Sant Joseph, en pergamí y del segle xvii; un formulari notarial del segle xvi; uns sermons castellans y catalans, del meteix temps; dos volúms d'ordinacions de la confraria dels perayres de Vich pertanyents als darrers vint anys del segle xv y primer quart del xvi; y finalment un volúm ab fragments d'una traducció catalana del exemplari del Valeri Máxim pertanyents al llibre IX, escrits en pergamí al segle xv, y dos texts en nostra llengua, del segle xiv y següent. Total : els disset volums, alguns d'ells força notables.

«La mateixa secció bibliogràfica ha adquirides encara antigues butlles estampades o miniades, y un exemplar del edicte que, als 22 de Novembre de 1629, dictá el Bisbe de Vich, D. Pere de Magarola, cridant a informació sobre la santedat de vida del *Venerable Fra Miguel Argemir de los Santos*. L'imprés va encapçat ab cinch grabats : el del mitx ab retrato del Venerable compatrici nostre, finat als 10 d'Abril del meteix any 1629, lo que demostra la opinió de virtut eminent en que era tingut Fra Miquel y la importancia y veritat de la representació iconogràfica.

«Pertany a la mateixa secció una tapa o meytat d'enquadrernació, molt preuada per son conjunt y bellesa dels ferros usats al gaufrarla. Es de fusta coberta de bedell, presentant una portalada en la que hi van encloses construccions arquitectòniques, uns sacerdots revestits ab ornaments sagrats, genets lluytant, especie de grius y altres figures, tot indicant la ma d'obra del ple de la catorzena centuria.»